

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Інститут електроенергетики

Електротехнічний факультет

Кафедра перекладу

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
кваліфікаційної роботи ступеню магістр

студента Вадковська Ю.А.

академічної групи 035м-22з-1

спеціальності 035 Філологія

за освітньо-професійною програмою вищої освіти «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»

на тему «Фразеологічна одиниця, як засіб висловлювання оцінного значення у мовній діяльності (на прикладі англійських та німецьких публіцистичних текстів)»

Керівник	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Кваліфікаційної роботи	Кабаченко І.Л.			

Рецензент	Нестерова О.Ю.			
-----------	----------------	--	--	--

Нормоконтролер	Бердник Л.В.			
----------------	--------------	--	--	--

Дніпро
2023

ЗАТВЕРДЖЕНО:
Завідувач кафедри
перекладу

_____ Висоцька Т.М.

« _____ » _____ 2023року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню магістр

студенту _____ Вадковська Ю.А _____ академічної групи _____ 035м-22з-1

напряму _____ 035 Філологія _____

спеціалізації _____

за освітньо-професійною програмою __ вищої освіти «Германські мови та літератури (переклад включно), перша –англійська»

на тему «Фразеологічна одиниця, як засіб висловлювання оцінного значення у мовній діяльності (на прикладі англійських та німецьких публіцистичних текстів)»

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» від № 918-с від 13.09.2022 р.

Розділ	Зміст	Термін виконання
Розділ 1	<i>Дослідити теоретичні аспекти вивчення фразеологічних одиниць в сучасній англійській та німецькій мовах</i>	08.10.2023р.
Розділ 2	<i>Дослідити тексти публіцистичного мовлення з використанням оціночних фразеологізмів та їх переклад на українську мову</i>	30.11.2023р.

Завдання видано _____

Кабаченко І.Л.

(підпис керівника)

(прізвище, ініціали)

Дата видачі 01.09.2023

Дата подання до екзаменаційної комісії 08.12.2023

Прийнято до виконання _____

Вадковська Ю.А.

(підпис студента)

(прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 79с., 59 джерел.

Об'єкт дослідження: фразеологізми сучасної англійської та німецької мов.

Предмет дослідження: фразеологічна одиниця як засіб висловлювання оцінного значення у мовній діяльності (на прикладі англійських та німецьких публіцистичних текстів).

Мета кваліфікаційної роботи: дослідження особливостей перекладу фразеологізмів у сучасній англійській та німецькій мовах.

Методи дослідження: метод структурно-семантичного аналізу, комплексивний метод, інформаційно-пошуковий метод.

У теоретичній частині досліджується розвиток фразеології як галузі лінгвістики та розкритті культурних, історичних і соціальних аспектів мови.

У практичній частині розглядаються покращення мовленнєвих навичок та допомога впевнено та ефективно спілкуватися в різних ситуаціях, включаючи професійні, академічні та соціальні контексти.

Теоретична новизна роботи полягає у тому, що у ній розглянута порівняльна характеристика вживання фразеологічних одиниць англійської, німецької та української мов.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання результатів дослідження при вивченні особливостей перекладу фразеологізмів, на прикладі англійських та німецьких публіцистичних текстів і в процесі проведення занять з практичного курсу перекладу.

Ключові слова: ФРАЗЕОЛОГІЧНА ОДИНИЦЯ, СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ, ІДІОМА, ФРАЗЕОЛОГІЯ.

SUMMARY

Diploma paper: 79p, 59 sources.

The **object** of research: phraseological units of modern English and German.

The **purpose** of the research: phraseological unit as a means of expressing evaluative meaning in speech activity (on the example of English and German journalistic texts).

Research methods: method of structural and semantic analysis, complementary method, information retrieval method.

The **theoretical section** determines the development of phraseology as a branch of linguistics and the disclosure of cultural, historical and social aspects of language are studied.

The **practical section** represents improving language skills and helping to communicate confidently and effectively in different situations, including professional, academic and social contexts.

The **scientific novelty** of the work is that it examines the comparative characteristics of the use of phraseological units in English, German and Ukrainian.

The **practical value** the study lies in the possibility of using the results of the research in studying the peculiarities of translation of phraseological units, on the example of English and German journalistic texts and in the process of conducting classes in a practical translation course.

Keywords: PHRASEOLOGICAL UNIT, PHRASE COMBINATION, IDIOM, PHRASEOLOGY.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ ТА НІМЕЦЬКІЙ МОВАХ.....	8
1.1 Поняття фразеологічної одиниці. Її властивості.....	8
1.2 Внесок сучасних українських лінгвістів у дослідження проблем фразеології.	16
1.3 Шляхи поповнення англійської і німецької фразеології.....	22
1.4. Види оціночних фразеологізмів та використання їх у публіцистичних текстах	30
Висновки до 1 розділу.....	38
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ТЕКСТІВ ПУБЛІЦИСТИЧНОГО МОВЛЕННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ОЦІНОЧНИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ	40
2.1 Аналіз існуючих способів перекладу фразеологізмів	40
2.2 Англійські фразеологізми в публіцистичному дискурсі: особливості перекладу	48
2.3 Труднощі перекладу німецьких фразеологізмів в публіцистичному просторі	55
2.4 Порівняльна характеристика перекладів англійських та німецьких фразеологізмів у текстах публіцистичного стилю.....	64
Висновки до 2 розділу.....	69
Висновки	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	74

ВСТУП

Своєчасне вживання фразеологічних одиниць робить мову більш ідіоматичною, експресивною. Для тих, хто вивчає англійську та німецьку мову цей мовний пласт являє складність при освоєнні, проте, освоївши фразеологію, ми коротко і дуже точно можемо висловити свою думку. У багатьох випадках знання англійської та німецької фразеології допомагає уникнути використання українізмів в мові та мовленні. Вивчення особливостей фразеології на сучасному етапі розвитку англійської та німецької мови є одним із актуальних питань лінгвістики. Завдяки своєму багатому стилістичному потенціалу та неповторним образним ознакам фразеологічні одиниці широко використовуються в усіх сферах функціонування мови.

Актуальність роботи зумовлена тим, що без знання фразеології важко уявити гарне розуміння будь-якої мови (це стосується і англійської і німецької мови). Фразеологія дає можливість зануритися в особливості національного мислення та сприйняття світу, так як в ній відображається народний побут, традиції, повір'я та спостереження.

Новизна магістерської роботи полягає у тому, що у ній розглянута порівняльна характеристика вживання фразеологічних одиниць англійської, німецької та української мов.

Об'єкт: фразеологізми сучасної англійської та німецької мов.

Предмет дослідження є фразеологічна одиниця як засіб висловлювання оцінного значення у мовній діяльності (на прикладі англійських та німецьких публіцистичних текстів).

Метою дослідження є дослідження особливостей перекладу фразеологізмів у сучасній англійській та німецькій мовах.

Основні завдання:

- проаналізувати теоретичну базу дослідження;
- дослідити основні принципи класифікації фразеологізмів у англійській та німецькій мовах;

- проаналізувати переклад фразеологізмів з англійської на українську мову;
- проаналізувати переклад фразеологізмів з німецької на українську мову;
- здійснити аналіз проведеної роботи.

Матеріалом дослідження виступають приклади вживання фразеологізмів, відібраних з текстів статей сучасних науково-популярних ЗМІ, а саме Global News World, Google News, BBC, CNN Die Zeit, Die Welt, Focus, Spiegel .

Теоретико-методологічною основою дослідження є роботи Ш. Баллі, Г. Бургер, Дж. Катца, Н.І. Лепухова, О.М. Галинська, С.О. Гурбанська, Ю.А. Николащенко та інших дослідників.

Методи дослідження:

- метод структурно-семантичного аналізу;
- порівняльний метод;
- інформаційно-пошуковий метод.

Теоретична цінність дослідження полягає у розвитку фразеології як галузі лінгвістики та розкритті культурних, історичних і соціальних аспектів мови.

Практична цінність дослідження полягає у тому, що ця робота може покращити мовленнєвих навичок та допомогти впевнено та ефективно спілкуватися в різних ситуаціях, включаючи професійні, академічні та соціальні контексти.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається із вступу, двох розділів, висновків і списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 79 сторінок. Список використаних джерел налічує 59 найменувань.

Апробація основних положень цього дослідження проводилася на 20-й міжнародній науково-практичній конференції студентів і молодих учених «Євромови - 2023: інновації та розвиток», що відбулася 27 жовтня 2023 року. Було представлено тези на тему “Здобутки сучасної української фразеології у контексті новітніх лінгвістичних досліджень”.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ ТА НІМЕЦЬКІЙ МОВАХ

1.1 Поняття фразеологічної одиниці. Її властивості

Кожен з нас у повсякденному житті вживає фразеологізми, і більшість навіть не здогадується про їх використання. Серед них наприклад: *Apple of one's eye* (зіниця ока), *Fish out of water* (не у своїй тарілці), *Break a leg* (ні пуху, ні пера), *die Hand ins Feuer legen* (поручитися за когось), *kalte Füße bekommen* (злякатися) та інші.

Сукупність усіх цих одиниць складає цілісну фразеологічну систему. Наука, яка займається вивченням цієї системи у лінгвістичному просторі називається фразеологією. Останніми десятиріччями теорія фразеології досягла значних успіхів: розроблено ряд критеріїв визначення фразеологічних одиниць, створено кілька класифікаційних схем їх розподілу, активно ведуться дослідження структурно-семантичних властивостей фразеологізмів та їх функціонування в мові художніх творів, розробляються теоретичні основи фразеографії. Тільки останніми роками написано ряд докторських (Л. Г. Скрипник, Л. І. Коломієць, О. С. Юрченко) та кандидатських дисертацій, опубліковано монографічні праці, укладено фразеологічні словники [1, 2]. Фразеологія, як окремий лінгвістичний напрямок, із безліччю різючих досліджень, досі не має чітко визначених основних проблем. Кожен науковець трактує їх по різному, кожен напрям, класифікацію, предмет та походження фразеологізмів.

Саме тому важливо досконало розглянути цю тему, визначити проблеми, основні питання та завдання фразеології [7, 368-371].

Фразеологія – це складне явище, що вивчається вже багато століть та є предметом вивчення таких наук, як: лексикологія, стилістика, історія мови, логіка та країнознавство.

Одним із перших досліджував теорію фразеології швейцарський лінгвіст Ш. Баллі, який дослідив стійкість та системний характер фразеологічних одиниць (далі – ФО). Вважається, що ФО належать до таких одиниць, які складно відтворити в

перекладі, адже вони формуються по-різному в кожній мові. Загалом ФО найчастіше походять із культури народу, її історії, традицій і звичаїв. Саме тому підібрати аналог у мові перекладу (далі – МП) частіше за все неможливо, а буквальний переклад не передає значення ФО.

Ю. А. Ніколащенко зазначає: «Без знання фразеології неможливо оцінити яскравість і виразність мовлення, зрозуміти жарт, гру слів, а іноді просто й зміст усього висловлювання» [15, 17-24]. Тому перекладачеві важливо вміти розпізнавати в тексті ФО, щоб уникнути дослівного перекладу.

Г. Бургер, німецький дослідник, визначає ФО як стійке словосполучення, що складається з двох або більше слів, яке являє собою синтаксичну та семантичну єдність і відтворюється мовцями як одиниця мови [19]. Основними ознаками ФО, на думку Г. Бургера, є: стабільність, ідіоматичність, лексикалізація або відтворюваність. Стабільність часто називають основною ознакою ФО. Стабільність означає сталість виразу, тобто у ФО неможливо замінити одну лексему іншою, навіть синонімом. Заміна лексем у ФО призводить до втрати змісту. Наприклад: «ins Gras beißen». Українські відповідники: «дуба дати (врізати); догори очима, до землі плечима» [21]. Якщо замінити хоча б одну лексему, значення втратиться: «in den Pfirsich beißen», або: «ins Gras fallen», ці вирази не мають нічого спільного зі значенням «померти». Наступним критерієм ФО є ідіоматичність – переосмислене значення, семантична трансформація компонентів фразеологізму.

На думку Н. І. Лепухової словосполучення є ідіомою, якщо сума значень його окремих компонентів не відповідає значенню словосполучення. Це найбільш поширені ФО в мові, які часто існують як у мові оригіналу (далі – МО), так і в МП. Наприклад, «den Kopf verlieren – втратити голову».

Також виокремлюють часткові ФО, значення окремих компонентів яких не є трансформованим, наприклад, «das fünfte Rad am Wagen sein – як собаці п'ята нога» та неідіоматичні конструкції або мовні штампи. Останнім критерієм є лексикалізація або відтворення. Під лексикалізацією розуміємо цілісність значення, що породжує сприйняття ФО мовцем як однієї лексеми. Тому для перекладача дуже важливо вміти розпізнавати ці ФО для адекватного перекладу. Наприклад, «kalte Füße bekommen –

злякатися; die Hand ins Feuer legen – ручатися за когось» . Крім вище згаданих ознак науковці також виокремлюють [4. 53]: – семантична цілісність (значення -64 сприймається як єдине ціле); – метафоричність нового цілісного значення, що виникло після втрати первісних реалій; – образність; – експресивність (у більшості випадках); – неможливість дослівного перекладу іншими мовами.

Наукою про фразеологічні одиниці, тобто стійкі сполучення слів з ускладненою семантикою, що не утворюють на основі структурно-семантичних моделей змінних сполучень, є фразеологія. У багатьох випадках фразеологічна одиниця є єдиним позначенням предметів, процесів, станів, властивостей. Їх здавна вважають однією із специфічних рис кожної мови. Зокрема, англійська та німецька мова мають дуже багату фразеологію, що складалася протягом століть.

Як мовна одиниця вищої організації, фразеологічна одиниця здатна повніше (а отже, точніше) передати те чи інше поняття, ніж слово. Адже, позначаючи предмет або особу, ознаку, спосіб дії тощо, фразеологічна одиниця дає ще й додаткову інформацію про них. Крім того, фразеологічний вираз набагато експресивніший від лексичного, адже він часто має образний або порівняльний характер.

Однією з найбільш суперечливих проблем фразеології є визначення фразеологізму. Відомі понад двадцять дефініцій фразеологічної одиниці, але жодна з них не знайшла загального визначення. Деякі вчені вважають, що визначення фразеологічної одиниці таке ж складне, як і визначення слова. Ця складність полягає насамперед у тому, що для слова і стійких сполучень слів не характерні властивості, які були б віднесені до кожного з них без винятку. Для визначення змісту фразеологічної одиниці необхідно встановити її найхарактерніші диференційні ознаки, які були б властиві тільки фразеологізмам. Відсутність хоча б однієї з них може кваліфікуватися по-різному: така одиниця перебуває ще у стадії фразеологізації і неповністю набула якісних характеристик, тобто може розглядатися як потенційний фразеологізм. Зрозуміло, що, якщо фразеологічна одиниця являє собою особливу одиницю мови, то вона може існувати в мові лише в єдності своєї форми і змісту і повинна відрізнятися за своєю категоріальною суттю від усіх інших одиниць, у тому числі від близьких, подібних, що збігаються за якимисьь спільними з нею рисами.

У структурно-семантичному плані фразеологічні одиниці є складнішими утвореннями, ніж слова, тому що значення фразеологізму виражається не одним словом, а обов'язковим сполученням двох або кількох компонентів. Компонентами фразеологізму виступають слова-прототипи з властивими їм формами словозміни, здатні функціонувати і поза фразеологічною одиницею. Лексичне значення слова і значення фразеологізму не адекватні, хоча моменти спільного тут, звичайно, можуть бути. Так, фразеологізмам, як і словам, властиві явища синонімії та антонімії, тобто вони здатні утворювати самостійні синонімічні ряди й антонімічні пари.

Компоненти фразеологічної одиниці на відміну від слів у словосполученні – це складові її частини, і між ними відсутні ті смислові формальні відношення і зв'язки, які є між словами у звичайних словосполученнях. Можливість тих або інших формальних змін компонента фразеологізму визначається не характером смислових та формальних відношень і зав'язків у фразеологізмі, а характером відношень фразеологізму в цілому як одиниці мови зі словами в мові. Виступаючи як єдність змісту і форми, фразеологізм розглядається як самостійна одиниця мови, здатна як й інші мовні одиниці, виражати свою семантику, вступати з іншими одиницями мови у смислові та граматичні зв'язки, а отже мати граматичні категорії, тобто виконувати самостійну синтаксичну функцію.

Таким чином, наявність у фразеологічної одиниці граматичних категорій є також однією з її диференційних ознак. Фразеологічна одиниця виступає в кожному випадку як готова формула, вона протиставляється у мові та мовленні тим одиницям, що виникають за відомим зразком і за певними правилами. Останнім часом деякі мовознавці не відносять відтворюваність до основних, диференційних ознак фразеологічної одиниці на тій підставі, що властивість відтворюватися зумовлюється не лише лінгвістичними, а й психологічними факторами. Дійсно, якщо розглядати відтворюваність у широкому плані, то слід віднести її до суттєвих ознак мови взагалі, бо відтворюватися можуть словосполучення, слово, речення, тобто все, що пов'язане з мовною практикою її носіїв.

Однак фразеологічна відтворюваність має свою специфіку, яка зумовлюється певними закономірностями фразеологізації, шляхами перетворення вільного

словосполучення у фразеологізм. Багаторазове повторення і відтворення у пам'яті носіїв готових словесних сполучень, формул відіграло, мабуть, важливу роль у процесі становлення тієї чи іншої фразеологічної одиниці. Саме на цій підставі відтворюваність може розглядатися як найбільш спільна властивість для фразеологічних одиниць, які різняться ступенем ідіоматичності, характером метафоричності, граматичною структурою тощо.

Отже, під фразеологізмом, за Л.Г. Авксентьєвим, розуміємо окрему самостійну одиницю мови, що характеризується фразеологічним значенням, компонентним складом, граматичними категоріями, відтворюваністю. Сукупність мовних одиниць, яким властиві ці риси, буде становити обсяг фразеології будь-якої мови.

Взагалі фразеологізми займають особливе місце в словниковому складі англійської та німецької мови. Їх специфічна структура приваблює і викликає неабияку зацікавленість науковців, а з іншого боку вимагає серйозного аналізу змісту та форми мовних одиниць. Фразеологічна одиниця є частиною культури також і англійського та німецького народу, тому потрібно знати і розуміти їхню структуру, семантику та суть, тому що без знань та розуміння фразеологічної одиниці дуже важко досягнути національний склад мислення носіїв мови.

У цілому фразеологізм характеризується як «поєднання слів з переносним значенням», як «стійке словосполучення з ідіоматичним значенням», як «стійка фраза». Фразеологізмам притаманні метафоричність, образність, експресивно-емоційне забарвлення.

Фразеологічний зворот насамперед відрізняється від вільного словосполучення узагальненістю значення всього звороту в цілому. Саме це і дозволяє виділити особливий вид значення звороту - фразеологічне значення, яке не збігається з лексичним значенням слів - компонентів, його складових.

Крім того, фразеологічне значення, як правило, не пряме, а переносне, що виникає на базі первинних, номінативних значень слів у тих чи інших вільних поєднаннях. Далі, в порівнянні з прямим значенням слів у семантиці фразеологізмів помітне посилення висловлювання найменувань, ознак, дій і т.д. Наприклад: *вбити* -

зламати хребет, перегризути горло, blow out somebody's brains, j - m den Hals / das Genick brechen.

Слід зазначити розробку теорії фразеології в зарубіжній лінгвістиці. До цих пір йде дискусія про те, що ж саме входить у поняття фразеологічної одиниці в німецькій та англійській мові. Наприклад, словник Крюгера-Лоренца включає крім загальноприйнятих фразеологічних зворотів, і так звані приповідки, що в сутності не такі прості, оскільки дані поєднання обтяжуються німецькими анекдотами, тобто закінченими творами гумористичного спрямування.

Таким чином, під фразеологічними одиницями розуміють мовні звороти, що складаються з двох або більше слів, які володіють відтворюваністю, стійкістю складу і структури, а також цілісним значенням.

Чіткий перелік мовних утворень, що належать до фразеологізмів ще не сформований мовознавцями. Слід розрізняти фразеологізми у вузькому розумінні (власне фразеологізми) та в широкому (фразеологічні одиниці). Об'єктом нашого дослідження стали саме ФО, до яких, окрім фразеологізмів, також відносимо мовні штампи, фразеологічні колокації, кліше, ідіоми, напівідіоми, прислів'я, приказки, порівняння, літературні цитати, крилаті вислови, дієслівні словосполучення тощо.

Одиниця фразеологічної системи називається фразеологізмом і визначається як – особлива одиниця мови, що складається з двох або більшої кількості роздільно оформлених компонентів і характеризується відтворюваністю, цілісністю значення, стійкістю лексичного складу та граматичної будови. Розгляньмо ці компоненти визначення на прикладі фразеологізму *взяти бика за роги*. Він складається з чотирьох роздільно оформлених компонентів; ми не конструємо його кожного разу, а при потребі видобуваємо зі своєї пам'яті, тобто відтворюємо; цілісне значення його – 'почати рішуче діяти'; у його складі завжди саме ці слова (наприклад, *взяти не козу, не корову, а саме бика*); у звичайній функції цей фразеологізм має саме такий порядок розташування компонентів.

Фразеологізми, як і слова, виражають поняття і позначають явища дійсності, тому вони часто виступають у ролі синонімів до окремих слів: *заходити* (про сонце) – *бути на вечірньому прусі*; *розвиднятися, світати* – *благословлятися на світ*.

Фразеологізм подібний до слова і словосполучення такими ознаками:

- 1) не конструюється щоразу в процесі мовлення, а відтворюється як готова значеннєва одиниця;
- 2) має стійку структуру;
- 3) входить у синонімічні зв'язки зі словами;
- 4) виконує синтаксичні функції в реченні.

Об'єктом фразеології як науки є насамперед власне фразеологізми, що мають повний набір категоріальних значень, за якими відрізняються від слова як значеннєвої одиниці мови:

- 1) лексичне значення виражається сполученням кількох слів: воно єдине, узагальнене і, як правило, експресивне; семантично неподільне на значення окремих слів, що входять до його складу;
- 2) компоненти фразеологізму не можуть вільно сполучатися з усіма словами, а лише з обмеженим рядом (кількома словами);
- 3) фразеологізм характеризується стійкістю граматичної форми й усталеністю порядку слів;
- 4) слова у складі фразеологізму часто мають переносне значення.

Від вільного синтаксичного словосполучення і речення фразеологізм відрізняється тим, що відтворюється як цілісна структура, а не будується щоразу за певними синтаксичними моделями і функціонує як один член речення, на відміну від вільного словосполучення, яке членується мінімум на два компоненти з різними синтаксичними функціями [9, 257-271].

Крім основних ознак фразеологізмів (відтворюваність, надслівність, нерозкладність), можна назвати й такі як контекстуальна зумовленість їх уживання, стильова закріпленість, образність, неможливість перекладу на іншу мову.

В основі вітчизняної концепції класифікації ФО лежить семантична класифікація. Є три типи ФО: фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності і фразеологічні сполучення [11, 10].

Фразеологічні зрощення — семантично неподільні ФО, у яких цілісне значення невмотивоване, тобто не впливає зі значень компонентів (*to kick the bucket*

— *померти*; *to pull the wool over someone's eyes* - обдурити когось; *to make a mountain out of a molehill* - робити з мухи слона; *to spill the beans* - видати таємницю; *to have a green thumb* - мати талант до садівництва; *die Katze im Sack kaufen* - купити kota в мішку; *auf dem falschen Fuß erwischen* - застати зненацька; *das Blaue vom Himmel herunterlügen* - брехати на порожньому місці; *jemanden über den Tisch ziehen* - обдурити когось; *jemanden auflaufen lassen* - підставити когось).

Фразеологічні єдності — тематично неподільні одиниці, але цілісне значення їх певною мірою мотивоване значенням компонентів (*to put all your eggs in one basket* - покласти всі свої яйця в одну корзину; *to be in hot water* - опинитися в біді; *to be in over your head* - бути невідготовленим до чогось; *to be up to your ears in work* - бути зайнятим по вуха; *to be in the same boat* - бути в одній ситуації; *jemanden ins Herz schließen* - полюбити когось; *jemanden auf Händen tragen* - носити на руках когось; *jemanden über den Tisch ziehen* - обдурити когось; *jemanden auflaufen lassen* - підставити когось).

Фразеологічні сполучення — це такі стійкі мовні звороти, які не є «безумовними семантичними одиницями», оскільки характеризуються складовими частинами. Одне слово у фразеологічному сполученні є стрижневим і не може бути замінене іншим, а ті слова, що його характеризують, допускають взаємну заміну чи підстановку (*a big decision* - важливе рішення; *a hard job* - важка робота; *a good friend* - хороший друг; *a new car* - нова машина; *a long day* - довгий день; *ein großes Problem* - велика проблема; *eine schwierige Aufgabe* - важке завдання; *ein guter Freund* - хороший друг; *ein neues Auto* - нова машина; *ein langer Tag* - довгий день).

Зберігши три основні типи фразеологічних одиниць, виділяють четвертий тип — фразеологічні вирази, що об'єднують такі стійкі у своєму складі і часто вживані фразеологічні звороти, які є не тільки семантично подільними, але й складаються цілком із слів із вільним значенням (*to kick the bucket* — *померти*; *to pull the wool over someone's eyes* - обдурити когось; *to make a mountain out of a molehill* - робити з мухи слона; *to spill the beans* - видати таємницю; *to have a green thumb* - мати талант до садівництва; *die Katze im Sack kaufen* - купити kota в мішку; *auf dem falschen Fuß erwischen* - застати зненацька; *das Blaue vom Himmel herunterlügen* - брехати на

порожньому місці; jemanden über den Tisch ziehen - обдурити когось; jemanden auflaufen lassen - підставити когось).

Отже, враховуючи вище згадане, ФО – це стійке словосполучення, що складається з двох або більше слів, яке являє собою синтаксичну та семантичну єдність, має узагальнене або переосмислене значення, формується під впливом культури, історії, традицій та звичаїв певного народу. Характерними ознаками ФО є стабільність, ідіоматичність, відтворюваність, семантична цілісність, метафоричність нового цілісного значення, образність та експресивність.

Фразеологія тісно пов'язана з соціально-економічними, політичними, культурними умовами життя. У фразеології відбивається багатовіковий життєвий досвід народу, вона є багатою скарбницею людського духу, що передається від покоління до покоління.

1.2 Внесок сучасних українських лінгвістів у дослідження проблем фразеології

За висловами Л. Ройзензона, фразеологія представляє собою найбільш унікальне і складне явище серед усіх творінь мовного генія людини. Вона, більше ніж інші аспекти мови, відображає особливості сприйняття світу через призму мови та культури. Фразеологічні одиниці відрізняються тим, що вони не просто називають об'єкти або явища, а, скоріше, виражають їхню сутність через готові словесні конструкції [2, 329-336].

Фразеологія як наука займається вивченням стійких словосполучень, які створюють семантичну єдність і в мовленні сприймаються як готові словесні формули. Окрім загальних аспектів лексикології, фразеологія має свої власні завдання, такі як дослідження структури фразеологічних одиниць та механізму їх створення, аналіз причин їх фразеологізації, вивчення взаємозв'язків фразеологічних виразів з іншими лінгвістичними одиницями (словами, словосполученнями, реченнями), розкриття історичної та етимологічної основи фразеологічних одиниць, визначення законів розвитку фразеологічної системи мови в її сучасному та історичному контексті тощо [3, 192].

Дослідники вважають, що фразеологізми є важливими складовими мовної культури. Наприклад, О. Галинська [4, 72] розглядає фразеологізми як особливі мовні знаки та засоби передачі культурної інформації. Вона вказує, що лінгвокультурологічний підхід у фразеології досліджує взаємодію мови та культури через призму культурно-національної свідомості та її фразеологічної виразності. За думкою В. Маслової, фразеологізми є текстами, які зберігають культурну інформацію. Сучасна лінгвокультурологія вивчає способи і засоби представлення об'єктів культури у мові, особливості відображення менталітету різних народів у мовних одиницях та закономірності відображення цілісно-сміслових категорій культури.

За думкою численних дослідників, мова є носієм історичної пам'яті народу, а також відображає як культурний, так і мовний досвід цього народу. Лінгвокультурологічні дослідження, здійснені на матеріалі фразеології, допомагають нам розуміти духовні цінності, створені різними етносами протягом багатьох століть. Фразеологія може служити "дзеркалом", в якому лінгвокультурне суспільство відображає своє національне самоусвідомлення [7, 104].

Багато дослідників присвячують свої роботи проблематиці "мова (фразеологія) і національна культура". Ці дослідження проводяться, зокрема, Т. Григоренком, Л. Даниленком, С. Денисенком, В. Жайворонком, В. Ковалем, Н. Мазур, Ф. Медведєвим, Л. Мельником, Л. Скрипником, Д. Ужченком та іншими. Особливий інтерес вони приділяють фразеологізмам, які відображають народні традиції, обряди та звичаї різних народів, а також історичні події їхнього життя. Деякі фразеологічні вирази відзначаються особливою функціональною активністю та виразними конотаціями.

Н. Хома вказує на те, що фразеологія кожного народу відображає його менталітет, образність і спосіб мислення, і тому вона є дуже стійкою. Він також досліджує іменники в українських фразеологізмах (прислів'ях та приказках) і вбачає, що ці іменники грають важливу роль у фольклорних текстах, віддзеркалюючи регіональні особливості і надаючи їм місцевого колориту [9, 411-413].

Згідно з думкою Л. Савченко, фразеологія є відображенням різних аспектів культури, історії, етнографії, психології, світогляду, релігії, менталітету та національного характеру народу. Фразеологічні вирази відтворюють національну картину світу та є важливими носіями духовної культури.

В. Коваль у своїх дослідженнях розглядає слов'янські фразеологізми, які відображають основні аспекти мовної картини світу. Етнофразеологія, розглянута через призму мовної картини світу, відмічає основні життєві цикли та важливі етапи в житті народу.

Загалом, фразеологія виступає як важливий джерело для розуміння культурних, історичних і ментальних особливостей різних народів.

Найважливішою характеристикою фразеологізмів різних мов є їхній образний характер, який відокремлює їх за внутрішньою формою. Фразеологізми є складним явищем, яке відображає лінгвістичні і екстралінгвістичні аспекти, такі як культурний контекст, характер нації, її духовний склад, культура, етнічний спосіб життя, традиції, звичаї та історичний розвиток.

Особливості образного мотиву в структурі значення ідіом мають важливе значення для розуміння мовної картини світу та погляду народу, що говорить на певній мові. Фразеологічна одиниця, як мовний знак, відображає процес номінації, що виражений у формі мовного знака і веде до створення мовної картини світу [14, 633].

Спосіб формування фразеологічної одиниці, як зауважує Н. Венжинович, полягає у метафоризації, що є когнітивним процесом, пов'язаним із підсвідомою діяльністю. Це питання набуло більшого інтересу через зростання досліджень мовної картини світу та розвиток лінгвокультурології. Метафори надають специфічний спосіб сприйняття світу, і вони можуть мати національний характер і навіть антропоцентричний характер, оскільки люди постійно порівнюють конкретне і абстрактне, досяжне і недосяжне. Метафори взаємодіють із лінгвокультурним контекстом, а їх значення може залишатися під впливом буквального значення, що базується на подібності двох або більше сутностей.

Семантика фразеологізмів залишається центральною проблемою фразеології, не дивлячись на інтенсивність та тривалість її вивчення. Існують розбіжності у розумінні сутності фразеологічного значення, в тлумаченні аспектів змістової структури фразеологічної одиниці, її смислового обсягу і визначенні категоріальних ознак фразеологізму. Питання про семантичну цілісність фразеологічної одиниці порівняно із словом залишається дискусійним.

А. Левченко [18] вивчає символи у фразеологічних системах і вважає, що аналіз механізмів фразеологізації за допомогою лінгвокультурологічного аналізу розширює наше розуміння цього процесу та дозволяє виходити за рамки традиційних уявлень про значення фразеологічних сполучень. Вона також наголошує на багатозначності символів та їхньому виході за межі лінгвокультурного контексту.

Отже, символи у фразеології виникають через метафоризацію і метонімізацію, а їхня багатозначність і відмінності можуть бути пояснені аналізом концептуального контексту.

Генетична класифікація фразеологічного матеріалу передбачає його групування за джерелами походження. Найбільш детально класифікація виділяє такі групи: 1) прислів'я та приказки; 2) професіоналізми, які набули метафоричного вжитку; 3) усталені вирази з анекдотів, жартів та інших джерел розваг; 4) цитати та образи із Старого та Нового Заповіту; 5) численні вирази, що мають відлуння античної старовини; 6) переклади популярних іншомовних висловів; 7) крилаті вислови іноземних письменників; 8) вдалі фрази відомих особистостей.

Щодо спроби систематизації стійких (фразеологічних) сполук з функціонального погляду, то це було зроблено С. Гаврином, який виділив шість основних типів: 1) образно-виразні стійкі сполуки; 2) еліптичні сполуки; 3) термінологічні фразеологізми; 4) афористичні фразеологізми; 5) контекстологічні сполуки, які ідентифікуються зі стійкими формами, відомими як фразеологічні сполучення; 6) ідіоми.

Ці класифікаційні схеми допомагають розкрити природу фразеологічних одиниць, визначити їхні особливості в мовній системі та розглянути їх функціонування та еволюцію.

Як було вказано раніше, фразеологізми будь-якої мови відображають духовну та матеріальну культуру народу, особливості побуту та національно-культурну ідентичність. Мова літературних майстрів завжди була джерелом збагачення національної фразеології через їхні власні вирази та образи.

Актуальність дослідження фразеологічної системи в творах окремого письменника впливає із загальних викликів, які ставить перед собою мовна наука на сучасному етапі. Сучасна лінгвістика розвивається у напрямі поглиблення та розширення досліджень у всіх аспектах мови. Тому глибоке і всебічне вивчення процесів та явищ мовного розвитку з метою створення теоретичних узагальнень є однією з основних завдань лінгвістики.

Особливості смислового використання фразеологічних виразів в художньому контексті визначаються різними факторами:

- 1) жанровою специфікою тексту;
- 2) комунікативними і прагматичними засадами як автора, так і читача, що можуть призвести до семантичних варіацій фразеологічних виразів;
- 3) виникненням сенсу через контекстуальні та позамовні фактори. Як зауважує Л. Золотих [24, 27], ці фактори співпрацюють із собою, особливо яскраво це проявляється, коли використовується такий популярний прийом, як подвійна актуалізація або буквалізація фразеологічного значення.

А. Мойсієнко вважає, що індивідуальний художній стиль письменника формується на основі мовних засобів, які він обирає і використовує для виразу певного змісту і для естетичного впливу на читача. Індивідуальний стиль включає в себе мовні одиниці з багатою семантичною навантаженістю, які залежать від контексту, сюжетних ліній і емоційно-експресивного наповнення. Фразеологізми є одними з таких мовних одиниць [25, 115-116].

Г. Морараш підкреслює, що фразеологізми завжди слугували одним з найвиразніших і емоційно заряджених елементів мови. Вони мають значну експресивність та важливість для підсилення зображуваного в тексті. У мовленні вони використовуються для образної характеристики об'єктів, суб'єктів, подій і ситуацій. Тому фразеологізми заслуговують на увагу лінгвістів, особливо в контексті

їх функціонального використання в різних мовних ситуаціях та в творах письменників.

На сьогоднішній день у фразеології продовжуються дослідження синхронічних і діяхронічних аспектів, вдосконалюється термінологія, вивчаються системні зв'язки фразеологічних одиниць і розглядається механізм формування фразеологізмів з урахуванням генетичних і типологічних аналогій. Особливу увагу приділяють функціональному аспекту фразеологічних одиниць, їх використанню в прагматичних, культурологічних, ідеологічних та інших аспектах, а також в мові літературних творів.

Сучасні дослідження фразеології відзначаються також збільшеним інтересом до діалектної фразеології та жаргонно-арготичної фразеології. Вивчення ареальної фразеології та конотації фразеологічних одиниць також стає актуальною темою. Розширюється аналіз фразеології окремих регіонів, а також зростає увага до антропоцентричного підходу в вивченні фразеологічних значень.

У підсумку, сучасні дослідження фразеології розширюють наше розуміння цього важливого аспекту мови і вносять нові аспекти у вивчення фразеології як наукової дисципліни.

Швидкий розвиток суспільства та необхідність систематичного вивчення фразеології, а також можливість активного використання комп'ютерних технологій і необхідність створення ідеографічних словників призвели до зростання інтересу до ономазіологічного (ідеографічного, тематико-ідеографічного) аналізу фразеологічних систем у літературній та регіональній фразеології.

Актуальними стають фразеологічні нововведення в різних часових періодах, а також їх вплив на сучасний мовний корпус на синхронному рівні мови. З урахуванням інтеграційних, глобалізаційних, європеїзаційних та інших процесів, а також змін у суспільстві, лексико-семантичні та фразеологічні системи набувають особливої важливості. Досліджуються такі аспекти, як образно-емоційна основа фразеологізмів на внутрішньому та міжмовному рівнях, моделювання фразеологічних одиниць в межах лексико-семантичних систем, вплив зовнішніх факторів на створення фразеологічних одиниць, різні аспекти їхньої класифікації, а

також дослідження фразеологічних одиниць у зв'язку з культурними та ідеологічними умовами [13, 430–440].

Можна сказати, що хоча вже було зроблено певний прогрес у вивченні фразеології, багато питань залишається невирішеними. Подальший напрямок наукових досліджень може полягати в глибокому аналізі фразеологічних одиниць в контексті новітніх мовознавчих парадигм, зокрема на матеріалі творів письменників з регіону Закарпаття в кінці ХХ - на початку ХХІ століття.

1.3 Шляхи поповнення англійської і німецької фразеології

Фразеологічний склад будь-якої живої мови є складною системою, загальна закономірність якої полягає у її безперервному розвитку, що здійснюється шляхом утворення нових фразеологізмів, зникнення застарілих та зміни значення існуючих у мові фразеологічних одиниць [96].

У свою чергу питання походження фразеологізмів з давніх-давен привертала увагу дослідників. Інтерес до подібних досліджень не слабшає і до сьогодні; проведені різними мовознавцями дослідження походження фразеологізмів призвели до виокремлення самостійного розділу фразеології – фразеологічної етимології.

В.А. Маслова відзначає, що фразеологічні одиниці фіксують і передають від покоління до покоління культурні настанови та стереотипи, зразки та архетипи. Фразеологізми – це душа будь-якої національної мови, де неповторним чином виражаються дух і своєрідність нації.

У формуванні фразеологізмів, тобто у відборі образів простежується їхній зв'язок з культурно-національними стереотипами та зразками. При цьому фразеологічний компонент мови не тільки відтворює елементи і риси культурно-національного світорозуміння, але й формує їх. Це пов'язано з тим, що фразеологізми виникають не стільки для того, щоб описувати світ, проте, тому, щоб його інтерпретувати, оцінювати і висловлювати щодо нього суб'єктивне ставлення. Саме це відрізняє фразеологізми від інших номінативних одиниць [51, 24].

С.Г. Тер-Мінасова вважає, що фразеологізми формують певні стереотипи поведінки, а також властивості, достоїнства та недоліки людини, які цінуються чи

засуджуються у відповідному суспільстві та відповідній культурі. Певні якості національного характеру так чи інакше виявляються у мові, і людина, з дитинства освоюючи ідіоматику рідної мови, сама того не усвідомлюючи, вчиться сприймати навколишній світ і себе в ньому так, як це прийнято у людей, які розмовляють цією мовою. Отже, фразеологія не тільки відбиває риси характеру та поведінки людей, але й виховує людину у межах національної традиції [61, 80].

В.М. Телія зазначає, що фразеологізми виконують конотативно-культурологічну функцію, змістом якої є відношення, що існують між образно-мотивованою формою мовних одиниць та включеною до неї культурно-значущою асоціацією. Ця функція пов'язана з розумінням фразеологізмів як «народних стереотипів»: фразеологізми співвідносяться з культурними традиціями мовного колективу, Тому що суб'єкт номінації та мовної діяльності – це завжди суб'єкт національної культури [60, 156, 167].

А.Н. Баранов звертає увагу на те, що джерела появи фразеологізмів різноманітні і можуть мати: розмовно-повсякденне походження; прислівно-приказкове походження; походження, пов'язане з професійною мовою; книжкове походження; походження, пов'язане з історичними подіями [27, 351].

Фразеологізми сучасної німецької мови містять у собі національно-культурний компонент, або синхронно, національно-культурний компонент обумовлюється національною культурою минулого.

Н.Г. Комлев зазначає, що існує лише одне шлях освоєння культурних компонентів: наскільки є можливим найширше ознайомлення з культурою певного народу-носія мови, з реаліями його життя і побуту [42, 40].

У свою чергу найбільшу кількість фразеологічних одиниць у німецькій мові створила епоха середньовіччя, життя та праця городян, військова справа, турніри та лицарі. Численні також фраземи, що сходять до правопорядку. У німецькій мові особливо численними є ідіоми, що відбивають розвиток грошової системи та військової справи у Німеччині. Таким чином, фразеологічні одиниці дозволяють поглибити свої знання та краще зрозуміти специфіку німецького народу, його менталітет та спосіб життя [50, 56].

Виділяємо три етапи у розвитку фразеологізму:

- Звичайні словосполучення («змінні», «вільні»);
- Стійкі метафоричні словосполучення;
- Ідіоми (у Ш. Баллі «нерозкладні слова») [47, 208-211].

Дослідники М.М. Копиленко і З.Д. Попова виділяють дві групи джерел походження фразеологізмів: споконвічні і запозичені. До споконвічних джерел відноситься мова людей різних професій, заголовки або образи літературних творів, народна творчість, біблійні міфи, історичні факти і перекази, наукова термінологія; до запозичених – дослівно перекладені вирази (кальки), а також вирази, що вживаються без перекладу [44, 62- 64].

У якості джерел виникнення фразеологізмів виділяється: прислів'я і приказки; професіоналізми, висловлювання з анекдотів і жартів; цитати і образи біблійного характеру; ремінісценції античної старовини; переклади іноземних виразів; крилаті вислови письменників; влучні фрази видатних людей [28, 102-103].

Наприклад, фольклорні фразеологізми в англійській мові: *a rolling stone gathers no moss, can not see the forest for its trees, just as the twig is bent, the tree's inclined, last straw (it is the last straw that breaks the camel's back), no rose without a thorn, the rotten apple injures its neighbour* [84, 227–232].

Л.С. Касьяненко, досліджуючи джерела фразеологізмів, відзначає, що ціла низка фразеологізмів пов'язана з побутом, звичаями, традиціями, віруваннями. Багатим джерелом фразеології є усна народна творчість, мова ремісників тощо. Серед джерел запозичення фразеологізмів дослідник виділяє західноєвропейські мови і літературу, інтернаціональні фразеологізми [40, 7].

У свою чергу звичаї та традиції збагатили англійську мову такими фразеологізмами:

Knock on wood. Ідіома походить від стародавнього вірування, що в деревині живуть добрі духи. Стукаючи по дереву, люди закликають їх, щоб вони були поруч, просять у них захисту.

Old chestnut. Ідіома походить від звичаю їсти 231 печених каштани і слухати старі історії біля вогнища.

In the straw. Ідіома походить від стародавнього звичаю класти солому перед дверима будинку, в якому знаходилася дружина, яка повинна народити.

Find the bean in the cake. Ідіома пов'язана з англійським звичаєм запікати боби у святковий пиріг, той, кому діставався шматок з бобом, оголошувався королем.

Bear garden. Ідіома виникла завдяки тому, що спочатку так називали місця, де публічно цькували ведмедів заради задоволення глядачів. [84, 227–232].

Наведемо приклади з німецької мови.

Eine lange (dürre) Bohnenstange. Так у Німеччині говорять про високих і худих людей. У німецьких селах з давніх-давен вирощували боби *die Bohnen*. Це кучеряві рослини. Щоб пагони піднімалися вгору, ставили підпори *die Stangen*. Слова *lang* – довгий та *dürr* – худий посилюють образність всього виразу [90, 241].

Eine böse Sieben – зла баба, мегера, відьма (дослівно: зла сімка). *Sieben* – сімка у картковій грі, *Karnöffelspiel* – сімка із зображенням чорта, замість якого згодом почали малювати відьму. *Karnöffelspiel* – старовинна карткова гра XV-XVI ст., називається так за головною картою колоди *Karnöffel*. Ця карта могла бити всі карти, крім «злої сімки».

Неможливо не згадати англійські фразеологізми, пов'язані з позитивними та негативними якостями (особливостями характеру) людини. Наприклад: *his fingers are all thumbs, she has iron nerves*. Дуже часто ідіоми можуть показати, яке люди мають відношення до соціальних норм життя. Наприклад: *I think Mary has a secret to hide*. Ідіоми, що описують почуття або настрої, можуть ділитися на три підгрупи, а саме: позитивні і негативні почуття, настрої фізичні відчуття (*to burst into tears*); побоювання людей або переляк (*She was scared stiff*). Протягом життя людина може мати справу з фразеологізмами, пов'язаними з проблемними ситуаціями.

Оскільки люди стикаються з проблемами та труднощами у повсякденному житті, всі ці фразеологізми можна розділити на кілька підгруп: фразеологізми, пов'язані з проблемами та труднощами (*a hard luck*); фразеологізми, що стосуються ситуацій співіснування (*to get frustrated*); фразеологізми, що показують зміни у ситуаціях (*to change one's mind*); фразеологізми, пов'язані з полегшенням ситуації (*to*

do well, to get off lightly); фразеологізми, пов'язані з похвалою і критикою (*to go on at someone*) [84, 227–232].

В.П. Жуков найважливішим джерелом виникнення фразеологізмів так само вважає усну розмовну мову, пов'язану з різного роду ремеслами, побутом, забобонними уявленнями, ворожінням. Серед джерел виникнення фразеологізмів мовознавець виділяє також усну народну творчість і твори літератури [38, 99].

Серед висловлювань, чиє авторство встановлено, значне місце в англійській фразеології займають шекспіризми: *gild the lily, primrose, a rose by any other name would smell as sweet, the sear the yellow leaf, ginger shall be hot in the mouth*.

Серед інших прикладів також можна навести наступні фразеологізми: *the grapes are sour* (Езон), *a snake in the grass* (Вергілій), *an ass between two bundles of hay* (Буридан), *cool as a cucumber* (Ф. Бомонт и Дж. Флетчер), *cultivate one's garden* (Вольтер), *out of the woods* (Бенджамін Франклін), *over the walnuts and wine* (А. Тенісон), *the grapes of wrath* (Дж. Хоу), *the law of the jungle* (Редьярд Кіплінг), *John Barleycorn* (Роберт Бернс) [84, 227-232].

Наведемо приклади з німецької мови:

Deutsch sein heißt, eine Sache um ihrer selbst Willen treiben – Бути німцем означає робити справу заради нього самого. Цей крилатий вираз походить з твору Р. Вагнера «*Deutsche Kunst und deutsche Politik*».

Fleiß macht aus Eisen Wachs – Ретельність робить із заліза віск (Ф. Шиллер).

Arbeit ist des Bürges Zierde – Людину прикрашає праця (Ф. Шиллер).

Ordnung ist das halbe Leben – Порядок – основа життя (Й.В. Гете).

Alles muss sein Ordnung haben – Все повинно мати свій порядок. *Ordnung lehrt euch Zeit gewinnen* (Й.В. Гете) [90, 240].

О.М. Бабкін до джерел фразеології так само відносить розмовну мову (як основне джерело), а також мову письменників, фольклор і іншомовний матеріал. Сюди належать прислів'я і приказки [24, 12]. Наприклад:

You scratch my back and I'll scratch yours, you roll my log and I'll roll yours; it's a matter of give-and-take – рука руку миє;

Like being up against a brick; pointless, useless – як горохом об стіну;

Talk of the devil (and he will appear – про вовка помовка [54, 154-160].

Професіоналізми, що набули метафоричного вжитку:

In black and white – чорним по білому;

The scales fell from his eyes – зняти полуду з очей;

To lay the foundation – закласти фундамент;

Reduce to a common denominator – зводити до спільного знаменника;

To play a dirty trick on smb – підкласти міну;

Bitter pill to swallow – гірка пілюля;

Swallow the bait (of); be hooked (by) – потрапити на гачок [54, 154-160].

Велика кількість англійських фразеологізмів пов'язана з античною міфологією, історією і літературою.

До античної міфології наприклад відносяться такі звороти:

Cry wolf too often – піднімати помилкову тривогу. З байки про пастуха, який розважався тим, що обманював людей, вигукуючи «Вовк! Вовк!»;

The mountain has brought forth a mouse – гора народила мишу (з байки Езона);

The tortoise wins the race while the hare is sleeping – черепаха виграє біг, в той час як заєць спить.

Багато фразеологізмів англійської та німецької мови мають інтернаціональний характер, оскільки зустрічаються у низці мов. Наприклад:

Buridan's ass – Buridans Esel – Буриданов віслик (про нерішучу людину). Це запозичення з французької мови (про людину, яка не наважується зробити вибір між двома рівноцінними предметами, між двома рівносильними рішеннями). Французькому філософу XIV ст. Буридану приписується розповідь про осла, який помер від голоду, так як він не наважувався зробити вибір між двома однаковими оберемками сіна. Ця розповідь була нібито наведена Буриданом в якості прикладу в міркуваннях про свободу волі.

An ugly duckling – Das hässliche junge Entlein – гидке каченя. Це запозичення з датської мови (людина, несправедливо оцінена нижче своїх високих достоїнств). За заголовком казки Г.Х. Андерсена про бридке каченя, яке вирісло і стало прекрасним лебедем.

Низка фразеологізмів в англійській мові сходять до різних іноземних реалій.

Наприклад:

A white elephant – обтяжливе майно, або майно що розорює (король Сіаму, бажаючи розорити кого-небудь зі своїх поданих, дарував йому священного білого слона, утримання якого обходилося дуже дорого).

Проте, джерела запозичення того чи іншого фразеологізму не завжди вдається встановити з достатньою точністю. Так, прислів'я *a close mouth catches no flies* – слово – срібло, мовчання – золото є перекладом італійського прислів'я *in bocca serrata non entro mai mosca* або іспанського *en boca cerrada no entran moscas*.

Найважливішим літературним джерелом фразеологічних одиниць є Біблія. Цей найбільший твір збагатив фразеологізмами не тільки англійську та німецьку мову, але й багато інших мов світу. Наприклад:

Von Pontius zu Pilatus laufen (досл., бігати від Понтія до Пілата, тобто оббивати пороги установ, ходити від одного чиновника до іншого);

Judas Kuss – поцілунок Юди;

Der verlorene Sohn – блудний син;

Barmherziger Samariter – добрий самаритянин;

Sein Kreuz tragen – нести свій хрест.

Протягом століть Біблія була найбільш читаною і цитованою в Англії книгою, не тільки окремі слова, але й цілі ідіоматичні вирази увійшли в англійську мову зі сторінок Біблії. Кількість біблійних зворотів і виразів, які увійшли в англійську мову, настільки велика, що зібрати і перерахувати їх було б неймовірно складним завданням. Наведемо кілька прикладів:

Can the leopard change his spots? – дослівний переклад: Хіба може леопард змінити свою плямисту шкуру? (= горбатого могила виправить);

The dog returns to his vomit – злочинця тягне на місце злочину, (= людина знову віддається колишнім порокам);

A fly in the ointment – дослівний переклад: Муха в мазі (= ложка дьогтю в бочці меду) заснована на наступному біблійному сказанні: *Dead flies cause the ointment of*

the apothecary to send forth a stinking savor; so doth a little folly him that is in reputation for wisdom and honor;

Cast pearls before swine – метати бісер перед свинями;

A wolf in sheep's clothing – вовк в овечій шкурі.

В сучасній англійській мові існує безліч фразеологізмів, основна функція яких – посилювати естетичний аспект мови. Багато фразеологічних одиниць було утворено у зв'язку зі звичаями, реаліями, історичними фактами, але більша частина англійського фразеологічного фонду, так чи інакше, виникла завдяки художньо-літературним творам. Наприклад:

Aladdin's lamp (книж.) – чарівна лампа Аладіна (талісман, що виконує всі бажання свого власника). З цією казкою пов'язаний фразеологізм to rub the lamp – легко здійснити своє бажання;

An open Sesame – Сезам, відкрийся! Швидкий і легкий спосіб досягнення чогонебудь (магічні слова, за допомогою яких відкривалися двері у печеру розбійників у казці «Алі-Баба і сорок розбійників»).

For smb.'S fair eyes (або for the fair eyes of smb.) – заради чийхось прекрасних очей, не заради його заслуг, а за особистою прихильністю, ні за що, задарма (вираз з комедії французького письменника Ж.Б. Мольєра «Манірниці»);

Той факт, що деякі висловлювання, запозичені з фольклору інших мов, стали фразеологізмами сучасної англійської мови, свідчить про метафоричність та виразність цих фразеологізмів.

Отже, фразеологічні одиниці відображають культурний та історичний розвиток народів, їх побут і традиції, роблять мову більш виразною. Вони відображають у своїй семантиці тривалий процес розвитку культури, фіксують і передають від покоління до покоління культурні установки.

У результаті дослідження бачимо, що за останні десятиліття у вітчизняному і зарубіжному мовознавстві були досягнуті значні успіхи у вивченні фразеологічної системи англійської та німецької мов. Предметом дослідження ставали труднощі їх визначення, основні властивості, особливості їх функціонування та класифікації.

Велика увага приділялася розробці структурних, семантичних та етимологічних класифікацій фразеологізмів, заснованих на різних принципах.

Фразеологія вважається складним явищем у мовознавстві, і до сих пір серед вітчизняних і зарубіжних дослідників тривають дискусії про саме поняття фразеологічної одиниці, про специфіку фразеологічного значення, розходяться думки з питання типології фразеологічних одиниць. Незважаючи на велику кількість наукових робіт, присвячених проблемам фразеології, у мовознавстві немає однозначного розуміння сутності фразеологізму. Це пояснюється тим, що кожен дослідник по-своєму розглядає цей термін, тобто акцентує увагу на тому чи іншому аспекті дослідження. Фразеологізми характеризуються як поєднання слів з переносним значенням, як стійке словосполучення з ідіоматичним значенням, як стійкий вираз тощо.

Зміст термінів «фразеологізм», «фразеологічна одиниця», «фразеологічний зворот» тлумачиться у сучасній теорії фразеології неоднозначно. Ця обставина пояснюється, з однієї сторони, складністю самого об'єкта дослідження, його багатоплановістю, відсутністю чітких критеріїв відмежування фразеологічних одиниць від суміжних утворень нефразеологічного характеру.

1.4. Види оціночних фразеологізмів та використання їх у публіцистичних текстах

Фразеологізми не лише називають предмети дійсності, вони також є засобом, призначеним для вираження різноманітних оцінних відношень мовця до того, відбувається навколо нього чи в його внутрішньому світі.

Оцінні значення являють собою інтерпретацію абстрактних оцінних смислів, сукупність яких створює ментальний простір народу; в ньому, з одного боку, відображена реальна дійсність, а з іншого – сформована специфічна ціннісна картина світу. Відносно новою проблемою, пов'язаною з вивченням фразеологічних одиниць, є визначення зв'язку семантики фразеологізмів з оцінкою. Фразеологічні одиниці на позначення поведінки людини являють собою одну із найбільш уживаних груп фразеологічного складу будь-якої мови.

Ця група фразеологічних одиниць складає значну частину і в системі англійської та німецької мов. Їй характерна семантична та структурна своєрідність. Фразеологізми цієї групи яскраво виражають специфічну оцінку навколишнього світу і людини в цьому світі.

Важливість аналізу подібних фразеологізмів не можна недооцінювати, адже соціальна поведінка являє собою сукупність або, скоріше, упорядкованість багатьох таких сторін індивідуальної поведінки, котрі пов'язані з культурними нормами. Тією мірою, якою оцінка детермінована властивостями об'єкта позамовної дійсності, відбитими у свідомості людини і фіксованими у значенні мовного знака, вона носить об'єктивний характер, що знаходить своє вираження у функціонуванні оцінного найменування, у словниковому визначенні, у словниковому коментарі або словникових оцінних примітках.

Важливою ознакою фразеологічного значення слугує оцінне значення, яке притаманне багатьом фразеологізмам англійської та німецької мов. Оцінне значення в різних структурах фразеологізмів проявляється по-різному. Під оцінним значенням розуміється позитивна чи негативна характеристика обличчя чи предмета з точки зору його стійких, постійних якостей, а не випадкових чи тимчасових. Необхідно розрізняти фразеологізми з власним оцінним значенням і з оцінним вживанням [6, 123 -128].

Фразеологізми власне оціночного значення володіють цією особливістю постійно, незалежно від умов контексту. В англійській художній літературі часто вживаються фразеологізми на позначення розумових здібностей людини. Вони можуть мати як позитивну, так і негативну оцінку.

Наприклад, англійське прислів'я "*Two heads are better than one, even if one is a cabbage head.*" має негативне значення. Словник подає таке значення фразеологізму *cabbage head* – *a very stupid and silly person*. Фразеологізм *cabbage head* має негативну оцінку розумових здібностей людини. Зі змісту фразеологізму зрозуміло, що голова людини пуста, схожа на качан капусти й у скрутному становищі не зможе дати ради. Фразеологічна одиниця *nutty as a fruitcake* має таке словникове значення – *crazy*. У

прикладі “*She’s nutty as a fruitcake. She won’t let us go*” вона несе негативне значення, так як про людину говорять, що вона несповна розуму.

У будь-якому разі цей фразеологізм буде мати таке значення, адже його семантика залишається такою незалежно від контексту. Для того, щоб підкреслити розумові здібності героя, автор використовує фразеологізми з позитивною оцінкою, як, наприклад, у реченні “*You are an older hand at this than I thought you were*”. Фразеологізм *old hand* має таке словникове значення – *someone who has done a particular job or activity for a long time and who can do it very well*.

Ця фразеологічна одиниця має позитивну оцінку, так як вживається для схвалення позитивної риси характеру. У реченні “*She’s got pots of money and she kept banging on about how much it cost.*” фразеологізм *to bang on* має таке словникове значення – *to talk about something for a long time, especially in a way that is boring to other people*.

Тож є очевидним, що оцінка даного висловлювання має негативне значення. Мовець вважає розмову свого співбесідника пустою, нудною і нецікавою. Тобто поведінка людини, якої стосується це висловлювання є дратівливою. Фразеологізми вживаються на позначення позитивних чи негативних рис характеру людини. Наприклад, у реченні “*He was one of those mean scroungers who grabbed a yard when you gave him an inch.*” актуалізовано контекстуальний трансформ базової фразеологічної одиниці *give him an inch and he will take a mile (a yard, an ell)*. Цю фразеологічну одиницю можна перекласти таким чином: *дай йому палець – він і руку відкусить* [26, 30-36].

Фразеологізми дуже вдало можуть передати експресивність вираження почуттів мовця. Замість того, щоб назвати людину просто жадібною, автор використовує цілу синтаксичну конструкцію, яка містить в собі яскраво виражену негативну семантику. Доброта – найкраща чеснота людини, тому для вираження цієї якості, автори в основному вживають фразеологізми.

У реченні “*He is so gentle. He would never hurt a fly*” фразеологічна одиниця *not hurt a fly* має значення *not ever injure or upset anyone or anything*. Тобто цей

фразеологізм надає позитивній рисі характеру відповідну оцінку. Позитивною рисою характеру є також сміливість.

Для її позначення автори використовують велику кількість фразеологізмів, які, безумовно, мають позитивну оцінку. Наприклад, у реченні “*I have always found it difficult to talk to my boss but tomorrow I will have to beard the lion in his den when I go to ask for a better job.*” вжито фразеологізм *to beard the lion in his den*, який має значення *to confront someone on his or her own territory*. Цей фразеологізм допомагає надати герою таких рис, як сміливість та наполегливість. Позитивну оцінку також мають фразеологізми, які підкреслюють таку рису характеру людини, як працьовитість. У реченні “*Max and his daughter went at it hammer and tongs, and when poor Tilly tried to intervene they both told her roughly to shut up*” вжито фразеологізм *hammer and tongs*, який має значення *with tremendous energy or effort, vigorously*. Він допомагає підкреслити терпеливість та працьовитість героя.

У реченні “*You’re enough to try the patience of an oyster.*” фразеологізм *to try the patience of an oyster* вживається для підкреслення негативної риси характеру. Цей фразеологізм має таке словникове значення – *to extremely annoy somebody*. Фразеологічна одиниця на позначення негативної риси характеру має, відповідно, негативну оцінку.

Варто зазначити, що не всі фразеологічні одиниці можуть мати однозначну оцінку. Залежно від контексту один і той же фразеологізм може набувати різних аксіологічних характеристик, а інколи навіть і не мати жодних. У реченні “*Rebus hadn’t seen much at Craigmillar to justify Bairn’s hardman rep; he was a regular soldier, a form-filler and bythe-book investigator*” вжито базову фразеологічну одиницю *by the book*, яка має значення *following the rules exactly* [22, 368-371]. Оцінку цій фразеологічній одиниці може надати лише сам автор, адже невідомо, чи то позитивна, що герой керується лише вказівками з книжок, чи то негативна. Фразеологія надає винятково багатий матеріал для вивчення аксіологічних закономірностей та аналізу зафіксованих у мові стратегій оцінювання, оскільки фразеологізм сам по собі вже містить великий об’єм додаткової інформації про характер вчинків або поведінки

людини. Таким чином, вияв аксіологічного потенціалу фразеологічної одиниці є вельми важливим для фразеології як науки.

У мовознавстві останніх десятиліть велика увага приділялася дослідженню фразеологічних одиниць у різних аспектах: формальному (характерно для початкового етапу), семантичному, прагматичному, культурологічному тощо.

Науковцями доведено, що ФО мають ознаки, спільні з лексичними одиницями, словосполученнями, реченнями, і відмінні від названих типів одиниць. Констатувався факт наявності зворотів, які не мають відповідників у системі слів, і зверталася увага на своєрідність їхньої семантики і прагматичного потенціалу. На тлі ствердження антропометричного підходу до дослідження мови як найбільш переконливого звертає на себе увагу суперечність щодо його реалізації саме у сфері дослідження фразеології. Доводиться констатувати, що в сучасній лінгвістиці, яка постулює антропоцентризм у вивченні мовних явищ, яка спрямовує свої зусилля на пізнання мови через людину, а людини через мову, найменше уваги приділено одиницям, у значеннях яких саме людина є смислотвірним чинником, – фразеологічним одиницям. Щодо прагматичного значення ФО в англійській мові можна говорити про наявність лише фрагментарних загальних уявлень. Тим часом потреба в осмисленні механізмів відтворення функцій ФО і виявлення можливих варіантів модифікації, компенсації прагматичних значень та оцінки у мові є таким же важливим, як і необхідним.

Мова відображає світ з різних боків. Перш за все у мові представлена об'єктивна дійсність, існуючі у світі предмети, ознаки, дії, включаючи людину з її почуттями, думками, вчинками, та їх співвідношення. У мові віддзеркалюється також взаємодія дійсності і людини у самих різних аспектах, одним з яких є оцінювальний: об'єктивний світ розділяється мовцями з точки зору його ціннісного характеру – добра і зла, користі і шкідливості і т.п. Це вторинне членування, що є соціально обумовленим, складним образом відображається в мовних структурах, і, насамперед, у системі фразем, яка акумулює дескриптивні та ціннісні стереотипи культурного соціуму у вигляді усталених сполук, що у більшості випадків мають яскраво виражений прагматичний потенціал [18, 29-32].

Наявність оцінного компоненту в художній образності, включаючи фразеологізми, настільки яскраво виразна, що подеколи навіть не потребує особливого апарату її виокремлення. Включаючись до контексту, оцінка характеризується особливою структурою, що включає низку обов'язкових та низку факультативних елементів.

Цю структуру можна представити як модальну рамку, яка накладається на висловлювання і не співпадає ані з його логіко-семантичною, ані з синтаксичною будовою. До обов'язкових елементів модальної рамки оцінки (експліцитних, тобто виражених оцінювальними словами, та імпліцитних – опис дій, вчинків дійових осіб) віднесені суб'єкт оцінки, об'єкт оцінки, аксіологічний предикат, аспект оцінки, сам оцінювальний елемент, і, що є особливо суттєвим, оцінювальний стереотип та шкала оцінок [8].

Оцінка, очевидно, є універсальною категорією: навряд існує мова, в якій відсутнє уявлення про «добре/погано» [8, 31-36]. Однак у засобах вираження оцінювальних значень різні мови виявляють свою індивідуальність. Це пояснюється в першу чергу тим, що оцінка належить до інтенціонального аспекту мови, де переломлення картини світу у свідомості мовця ускладнюється цілою низкою факторів. У залежності від головної ознаки, яка лежить в основі будь-якої класифікації, можна окреслити декілька напрямків типологізації прагматичних значень фразем: 1. За типом інтелектуально-емоційних компонентів пізнавальної діяльності людини: а) «зовнішні та внутрішні почуття»: *пустити по світу (to ruin utterly)* *брати близько до серця (to lay to heart)*, *задіти за живе (be near the bone)*, *удар нижче поясу (to hit below the belt)*; б) «зорові і слухові сприйняття»: *бачити не далі свого носа (not to see beyond one's nose)*, *говорити без кінця (to speak nineteen to the dozen)*, *зміряти очима (to eye one from top to toe)*, *пропускати повз вуха (to turn a deaf ear (to))*; в) «мислення»: *мати голову на плечах (to have one's head screwed on)* *братися за розум (to come to one's senses)*, *ламати голову (to rack one's brains)*, *каша в голові (head is in a muddle)*, *в одно вухо ввійшло, у друге вийшло (in at one ear and out at the other)*; г) «мовленнєва діяльність»: *добре підвішений язик (ready tongue)*, *кидати слова на вітер (to get a word in edgeways)*, *язик до Києва доведе (You can get anywhere*

if you know how to use your tongue); д) «соціальне становище»: без роду і племені (*without kith or kini*, ні кола ні двора (*neither house nor home*), висмоктувати соки (*tear the guts out*), жити на широку ногу (*to live at a high rate*); е) «риса характеру»: господар свого слова (*be as good as one's word*), гострий на язик (*get a fall out of smb.*), дволикий Янус (*two-faced Janus*), ні риба ні м'ясо (*neither fish, flesh nor fowl*); ж) «модально-оцінювальні характеристики»: біла ворона (*a white crow*), білими нитками шито (*that is too thin*), велика птиця, відкраяна скиба, ні пава ні гава, ні за холодну воду не братися, на живу нитку; з) «емоційно-вольова діяльність»: бути на ножках (*to be at daggers drawn*), битися як риба об лід (*to be hard up for a livelihood*), брати бика за роги (*to take the bull by the horns*), точити зуб (*to have a grudge against smb.*); і) «фізичний вплив»: давати по шапці (*to clout someone's head*), давати прикурити (*to give one a good hiding*), зігнути в баранячий ріг (*to make smb. knuckle*); к) «фізичний стан»: здоровий як бик (*strong as a horse*), на ладан душе (*to have one foot in the grave*), лізти зі шкіри (; *to leap out of one's skin*), з ніг падати (*to be ready (fit) to drop*); л) «психічний стан»: виходити з себе (*to loose patience*), виливати душу (*to unburden one's heart*), осушувати сльози (*to dry one's eyes*), бути на сьомому небі (*to be in the seventh heaven*).

У цьому типі класифікації можливе подальше членування за ознакою позитивної або негативної оцінки, але треба брати до уваги згадане вище явище фразеологічної енантіосемії, яке дуже ускладнює типологізацію та надає їй статус відносної. 2. За типом дискурсу: а) «схвалення»: світла голова (*bright intellect*), сіль землі (*the salt of the earth*), господар свого слова (*a man of word*); б) «несхвалення»: білими нитками шито (*that is too thin*), горбatego могила виправить (*can the leopard change his spots?*), дволикий (*two-faced Janus*), дурень набитий (*as bolt as brass*); в) «презирство, приниження»: ні те ні се (*between hay and grass*), ворона в павиному пір'ї (*daw in peacock's feathers*), ні риба ні м'ясо (*neither fish, flesh nor good red herring*), городити нісенітницю (*to talk nonsense*); г) «порада»: не плюй у криницю – пригодиться води напитися (*cast no dirt into the well that gives you water*), не встигнеш і оком моргнути (*before you can say Jack Robinson*), краще пізніше ніж ніколи (*better late than never*), яйця курку не вчать (*don't teach your grandmother to suck eggs*); д)

«засудження»: *медвежа послуга (well meant but turned out all wrong), підливати масла у вогонь (to add fuel to the fire), каїнова печать (the brand of Cain); є) «привітання»: світ місний (it's a small world), про вовка помова, а він у дів (talk of the devil and he is sure to appear); ж) «прощання»: бог на поміч (God help you), усіх благ (to wish good luck), на все краще! – (all the very best!) [13. 64-82].*

Слід зауважити, що наведені приклади класифікації прагматичних значень фразем є відносними з огляду на специфіку вживання певних фразем в окремих унікальних мовленнєвих актах (варіювання відтінків значень та оцінювальних компонентів одного й того самого фразеологічного звороту в різних комунікативних ситуаціях іноді може дуже широким, тому часто буває важко віднести ту чи іншу фразему до певного типу чи класу).

Мовознавці С. І. Влахов та С. П. Флорін вважають фразеологізми неперекладною лексикою та зазначають, що більшість дослідників відносять фразеологізми до такої, яку важко або неможливо перекласти. Ю. А. Ніколащенко вважає, що вибір стратегії зумовлений властивостями ФО: «Перекладацька стратегія визначається в залежності від властивостей фразеологічних одиниць: ступеня смислової злитості, наявності або втрати внутрішньої форми, образності». Тобто, під час перекладу ФО перекладач повинен кожного разу аналізувати ФО та підбирати найбільш адекватний спосіб перекладу [16, 204].

Висновки до 1 розділу

Кожна мова світу має у своєму арсеналі потужну зброю, що допомагає увиразнити мовлення, збагатити його, передати всі відтінки значень.

Фразеологізми — джерело неповторності літератури. У мовленні фразеологізми використовують з різною метою: для надання висловлюванню образності, емоційності, експресивності; створення відтінку іронії, жарту, насмішки, сарказму тощо; вираження позитивних емоцій або фамільярності; відтворення найтонших нюансів значення, характеристики предмета, явища, ситуації.

Фразеологізм (фразеологічний зворот) — це стійке, лексично неподільне і цілісне словосполучення (речення), яке за значенням дорівнює одному слову. Розділ мовознавства, що вивчає фразеологізми, називається фразеологією.

У коло досліджень фразеології входять фразеологічні одиниці, у різних джерелах іменовані по-різному: «нерозкладні поєднання», «стійкі поєднання» або «незмінні вираження» (set expressions), тобто тісні єдності, що складаються з декількох слів і виражають цілісне поняття. Фразеологія є свідченням яскравості, барвистості мови. У фразеологізмах знаходить відображення історія народу, своєрідність його культури і побуту.

Образи, закладені у фразеологічні одиниці, слугують відображенням національної самобутності народу, і тому фразеологізми часто носять яскраво національний характер. Фразеологічні одиниці заповнюють лакуни в лексичній системі мови, що не може повністю забезпечити найменування пізнаних людиною (нових) сторін дійсності, і в багатьох випадках є єдиними позначеннями предметів, властивостей, процесів, станів, ситуацій і т.д.

Особлива роль фразеологізмів у мовленні визначається тим, що, являючи собою різні типи словосполучень, ФО не утворюються вільно в процесі розмови; вони сформовані набагато раніше і з'являються у дискурсі як заучені та повторювані блоки, що мимовільно виникають у розумі особи, яка говорить, та однозначно інтерпретуються співрозмовником. Ці стійкі комбінації слів входять до когнітивних

схем лінгвістичних спільнот, слугують для розуміння їхніх думок і реалій життя, культури, соціальних відносин, і тому становлять більш характерну частину мови. ФО посилюють усний і письмовий дискурс будь-якої мови, «є скарбом, який прикрашає та збагачує спонтанне, тісне та реальне мовне спілкування. У той же час вони є лупою, лінзою, яка дозволяє пізнати та розуміти соціальне надбання та світогляд представників певної культури».

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ТЕКСТІВ ПУБЛІЦИСТИЧНОГО МОВЛЕННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ОЦІНОЧНИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

2.1 Аналіз існуючих способів перекладу фразеологізмів

У процесі розгляду специфіки фразеологічних одиниць та їх статусу у системі мови, варто зауважити, що мова є універсальним засобом вираження людської думки. До того ж, за своєю семантичною структурою має потенціал для відображення навколишньої дійсності, у свідомості окремого індивіда, так і народу загалом. З урахуванням мови здійснюється специфічна форма відтворення інформації, тобто культури, традицій, вірувань, історії буття тощо. Варто зазначити, що мова є своєрідним конектором індивідів як у часі, так і у просторі.

Мова поєднується із культурою, відображує повсякденне життя народу, виявляє особистісні якості індивідів та вирізняється специфічним національним колоритом [8, 350-352]. Оскільки мова і мислення індивідів взаємозв'язані, дослідження мови уможлиблює ідентифікувати ті образи, що відбиваються у людській свідомості. Зазначені характеристики мови найбільш чітко виявляються у культурно-маркованих компонентах її лексики. Звідси, таким компонентом є і фразеологія будь-якої мовної системи.

Фразеологізми є потужним базисом, що чітко відображує специфіку сприйняття навколишнього світу людиною та народом взагалі. Фразеологічні одиниці передають цінні країнознавчі надбання, оскільки вони вміщують етнолінгвістичні компоненти. Усі значення фразеологічних одиниць пов'язані з людиною, її сприйняттям світу і ставленням до дійсності. Кожен окремий предмет є носієм певної культури, що зберігає історичний досвід нації. Саме завдяки цьому, вивчаючи фразеологічні одиниці, можна простежити всю історію розвитку людського суспільства – від народження, традицій та звичаїв до досягнень в галузі науки, техніки, політики, економіки, а також уможлиблюється порівняти особливості еволюції деяких окремо взятих народів.

У процесі аналізу фразеологічних одиниць можемо спостерігати, що вони мають певні особливості: 1) семантичну цілісність чи семантичну нерозкладність 2) метафоричність 3) нарізнооформленість 4) відтворюваність 5) наявність не менше двох повнозначних слова 6) неможливість перекладу на інші мови. Вивчаючи вищезгадані ознаки, можемо стверджувати, що саме цей набір властивостей всебічно характеризує семантичні, структурні та функціональні особливості фразеологічної одиниці і цим же відрізняє її від інших лінгвістичних одиниць.

Думки вчених різняться: вони виділяють різні способи передачі фразеологізмів з однієї мови на іншу. Не існує також єдиної термінології щодо цих способів. Сьогодні є спеціальні словники фразеологізмів, але вони не завжди готові дати точну відповідь на запитання перекладача. Не можна обминути увагою й те, що англійські фразеологізми, на відміну від українських, мають свій характер, і тому під час перекладу можлива втрата експресії, яскравого значення, які були у фразеологізмі вихідної мови.

Перекладач повинен точно передати суть поняття, не випускаючи при цьому образності фразеологічної одиниці, її функціональності, стилістичності тощо. Правильне використання фразеологізмів робить мову виразнішою. За допомогою фразеологічних виразів, які не перекладаються дослівно, а доносяться перекладачем до реципієнта переосмислено, посилюється естетичний аспект тексту. Тому питання перекладу фразеологічних одиниць займає одне із провідних місць у сучасній лінгвістичній науці [3, 121-126].

Відповідно до способів перекладу фразеологічних одиниць, існує розподіл на еквівалентний та безеквівалентний переклад. Еквівалентний переклад включає у себе повний або частковий еквівалент, в той час безеквівалентний переклад включає в себе описовий переклад та кальку.

Фразеологічний еквівалент – вид перекладу, завдяки якому вдається передати повне значення перекладної одиниці в мові перекладу. Маючи в арсеналі фразеологізм, який відповідає фразеологізму мови оригіналу своїми денотативними та конотативними значеннями, вкрай полегшується процес відтворення мовних знаків з мови оригіналу на мову перекладу. Між співвідносними фразеологізмами немає

відмінностей в смисловому змісті, вони рівні стилістично, метафорично і мають однакове емоційно-експресивне забарвлення, мають майже однаковий компонентний склад, однакові лексикограматичні показники: сполучуваність, приналежність до однієї граматичної категорії, зв'язок з контекстними словами тощо [4.209-213]. Існує декілька типів фразеологічних еквівалентів:

1. Повні еквіваленти. Постійний рівнозначний відповідник, який є єдиним можливим варіантом перекладу, незалежно від контексту, збігається за значенням, лексичним складом, образністю, стилістичною спрямованістю і граматичною структурою. Деякі лінгвісти називають повні еквіваленти тотожностями, які представлені дослівним перекладом англійських фразеологізмів.

2. Часткові еквіваленти. Зазвичай, під частковим (або неповним) фразеологічним еквівалентом мають на увазі таку одиницю мови, яка у мові перекладу є еквівалентом, але не у всіх її значеннях, тобто зміст обох фразеологічних одиниць є тотожним, але форма лише частково схожа, тобто, існують розбіжності в лексичному, граматичному або лексико-граматичному відношенні.

3. Фразеологічний аналог. На відміну від фразеологічного еквівалента, в мові перекладу необхідно знайти фразеологізм, який має таке ж переносне значення, але засновується на іншому образі. Під час перекладу, через відсутність еквівалента, необхідно зберегти стилістичну та емоційну складову фразеологічної одиниці.

4. Описовий переклад – цей вид перекладу здійснюється шляхом відтворення фразеологічної одиниці вільним словосполученням. Через можливість втрати особливостей фразеологізмів, тобто метафоричність, експресивність, конотації та образність, перекладачі використовують цей вид перекладу вкрай рідко, тільки при відсутності у мові перекладу фразеологічних еквівалентів або аналогів.

5. За академічним тлумачним словником, калькування – процес творення слів і словосполучень шляхом копіювання за зразком інших мов. Калькування застосовується лише за умови, коли при використанні інших видів перекладу неможливо передати семантико-стилістичне значення, образ або експресивно-емоційне забарвлення фразеологізму. Завдяки цьому виду перекладу уможлиблюється зберегти образ тексту оригіналу, здолати безліч труднощів, які

виникають коли образ в оригінальному тексті представлений у вигляді розгорнутих метафор. Особливо ефективно калькування при необхідності перекладу гри слів, складником якої може бути фразеологізм [12, 78-123].

Труднощі перекладу англомовних та німецьких фразеологізмів українською мовою пов'язані не тільки з розбіжностями будови англійської, німецької та української мов, але й, насамперед, з особливим статусом фразеологічних одиниць, що переважно належать до семантично неподільних виразів, у яких план змісту не збігається з планом вираження. Ознаками цих одиниць є відносна сталість їх складу, семантична цілісність значення, відтворюваність, образний характер (значної кількості фразеологізмів).

Безперечно складність під час перекладу викликає національно-культурне забарвлення фразеологізмів, у разі відтворення якого може не збігатися лексичний склад, структура, образи вихідних і цільових фразеологічних одиниць.

Глибинні світоглядні настанови отримують відповідно національно-культурну інтерпретацію й об'єктивацію в кожній із мов. Так, наприклад, спостереження людини за природою та віра в її магічну силу відобразилися в усній народній творчості, за допомогою якої вже у той період людство почало передавати важливу інформацію про світ та особливості взаємодії з ним.

Труднощі перекладу фразеологізмів пов'язані також із тим фактом, що одна і та сама сполука, один і той самий мовний вираз може бути одночасно і сталим, і вільним. Це можна проілюструвати на прикладі словосполучення *the boy next door*, який може перекладатися українською мовою і як сусід, хлопець, котрий живе поруч, і як звичайний хлопець, хлопець, яких багато.

За відтворення подібних словосполучень перекладач повинен розуміти, чи є вони сталими сполуками, чи ні. Вибір адекватного способу перекладу фразеологічної одиниці залежить від складності їх семантичної структури, образного характеру, національно-культурної специфіки його значення.

Основними способами передачі англомовних та німецьких фразеологізмів засобами української мов є їх еквівалентний і аналоговий, описовий переклад, а також калькування [1, 62-64].

Зрозуміло, що найкращим способом перекладу вихідного фразеологізму і є його передача за допомогою еквівалентної одиниці, якщо подібна існує в цільовій мові. Застосування подібної одиниці забезпечує не тільки повне відтворення змісту, але й передачу образності й експресивності вихідної фразеологічної одиниці. Повні фразеологічні еквіваленти є ідентичними за структурою, лексичним складом, стилістичними характеристиками, значенням та образністю, зокрема: *in seventh heaven* – *на сьомому небі*. Зазначимо, що фразеологічних еквівалентів порівняно невелика кількість.

Часткові еквіваленти є одиницями мови перекладу, що містять деякі лексичні, граматичні чи лексико-граматичні розходження за наявності одного і того самого значення та стилістичної спрямованості з відповідними фразеологічними одиницями мови оригіналу.

За ступенем адекватності перекладу часткові еквіваленти є рівноцінними повним еквівалентам. Часткові еквіваленти, у свою чергу, розподіляються на часткові лексичні та часткові граматичні еквіваленти. Часткові лексичні еквіваленти збігаються за значенням, стилістичною спрямованістю, є близькими образно, але розходяться за своїм лексичним складом, граматичною будовою, наприклад: *as flies to sugar* – *як мухи на мед*, *to dance like an elephant* – *танцювати як ведмідь*, *he laughs best who laughs last* – *почав сміхом, а закінчив сльозами*.

Частковими лексичними еквівалентами є й еквівалентні фразеологічні одиниці мови перекладу, які є однаковими за значенням, стилістичною спрямованістю, але різними за образністю [9, 287-291].

Прикладом використання українського фразеологічного аналога під час перекладу англійського фразеологізму *all fish that comes to his net* є *гарному вору все впору*.

До часткових граматичних еквівалентів належать ті фразеологічні одиниці мови перекладу, які збігаються з відповідними одиницями мови оригіналу за значенням, стилістичним забарвленням та образністю, але відрізняються від них граматичною категорією числа іменників, прикметників, що є складовими частинами

цих фразеологічних одиниць, наприклад: *to catch old birds with chaff* – *провести старого горобця на полові*.

Використання фразеологічного аналога забезпечує такий самий адекватний переклад англійського фразеологізму, як і за наявності повного еквівалента. Але тут також є деякі обмеження. Слід зазначити, що цей спосіб перекладу фразеологізмів може бути застосований лише в тому разі, якщо його результатом буде вираз, який легко сприймається й адекватно розуміється адресатом. Буквальний переклад не є фразеологічним перекладом, бо в ньому не використовуються студії готові фразеологізми, що існують у мові перекладу [2, 29-31].

Результатом буквального перекладу є творення нового виразу, зрозумілого адресату перекладу, зокрема: *a sid look* – *кислий вираз обличчя*. Фразеологічні кальки доволі часто використовуються перекладачами. Вони дозволяють відтворити образність вихідної одиниці. Якщо фразеологізм не має в мові перекладу ні еквівалента, ні аналога, а дослівний переклад призводить лише до малозрозумілого буквалізму, перекладач змушений передавати значення подібної одиниці вихідної мови шляхом опису. Недоліком подібного перекладу є неможливість збереження образу оригінального фразеологізму, наприклад: *have butterflies in one's stomach* (букв. «мати метеликів у животі») – *сильно переживати, турбуватися, мати мурашки (від хвилювання)*. З метою адаптування описового перекладу та фразеологічної кальки до норм цільової мови перекладач може застосовувати перекладацькі трансформації [2, 48-53].

Найкращим прийомом перекладу фразеології є використання відповідного фразеологізму в мові перекладу, оскільки це гарантує не лише передачу змісту, а й відтворення образності та експресивності виразу англійської мови.

Кількість повних еквівалентів порівняно невелика, оскільки носії англійської та української мов мають різний світогляд та культуру (*make black white* – *робити чорне білим*; *an old dog will learn no new tricks* – *старого пса новим фокусам не навчиш*; *there is no smoke without fire* – *немає диму без вогню*).

Що стосується часткових еквівалентів, вони часто застосовуються при перекладі. Значення фразеологізмів передається за допомогою виразу, схожого за

структурою і лексичним набором (*make one turning rave* – примусити когось перевернутися в труні; *to promise wonders, to promise the moon* – обіцяти золоті гори; *to buy pig in a poke* – купити kota в мішку).

Фразеологізми, які збігаються за значенням, лексичним складом, образністю, граматичною структурою та стилістичним забарвленням. У таких одиницях лексичне та граматичне значення повністю збігається. Подібних відповідностей небагато, але вони існують [12, 28-37].

До таких відносяться: Невелика кількість інтернаціональних фразеологізмів, які мають повні еквіваленти в багатьох мовах, наприклад: *im siebenten Himmel sein* (досл. бути на сьомому небі) 'відчувати себе щасливим'; *sich wie ein roter Faden durch etwas ziehen* (проходити червоною ниткою) 'дуже легко щось долати'; *Chinesische Mauer* (досл. китайська стіна) 'щось неймовірно велике'. Велика група парних сполучень слів в обох мовах, значення яких збігається, напр. *Tag und Nacht* (день і ніч); *Freund und Feind* (друг і ворог); *von Tag zu Tag* (з дня на день). Значна частина компаративних ФО, які повністю еквівалентні в обох мовах завдяки однакової образності та стилістичному забарвленню, напр.: *schlau wie ein Fuchs* (досл. хитрий як лис) 'дуже хитрий'; *weiß wie Schnee* (досл. Білий як сніг) 'дуже білий'; *wie Hund und Katze leben* (досл. жити як кішка з собакою) 'жити в конфлікті (конфліктувати)'; *es gießt (regnet) wie aus Eimern (es regnet wie in Strömen)* (досл. дощ ллє як з відра) 'злива. Численні дієслівні словосполучення німецької мови, які мають повні еквіваленти в українській мові, напр.: *die Augen schließen* (заплющувати очі (навіки)); *mit dem Feuer spielen* (гратися з вогнем); *jemandes rechte Hand sein* (бути чиясь правою рукою). Окремі німецькі прислів'я, приказки, крилаті вислови; у формі усталених фраз, що мають повні відповідності в українській мові, напр.: *keine Rose ohne Dornen* (троянди без колючок не буває); *eine Hand wäscht die andere* (рука руку мие); *Zeit heilt alles* (час усе лікує); *andere Zeiten, andere Sitten* (інші часи – інші нориви); *große Schiffe machen große Fahrt* (великому кораблю – велике плавання).

Іноді перекладач, намагаючись зберегти образність оригіналу при перекладі фразеологізму, який немає ні еквіваленту, ні аналогу в рідній мові, вдається до дослівної передачі образу [14, 50-52]. Такий спосіб може бути застосований у тому

випадку, якщо в результаті калькування отримаємо вираз, образність якого легко сприймається українським читачем і не створює враження непридатності загальноприйнятим нормам української мови (*one swallow does not make a summer – одна ластівка не робить літа; do the business – робити діло*). Хоча калькування свідчить про не досить високий рівень перекладу, цей прийом є досить вагомим, тому що зберігає всю національну специфіку фразеологізму, ілюструючи спосіб мислення іншого етносу, адже читач повинен постійно відчувати, що він читає іншомовний твір, у якому присутня специфіка іншої культури, реалії іншого життя.

Якщо англійський фразеологізм не має в рідній мові еквіваленту або аналогу, а дослівний переклад міг би привести до малозрозумілого буквалізму, перекладачеві необхідно відмовитись від передачі образності та використовувати описовий переклад – з поясненням змісту фразеологічної одиниці за допомогою вільного сполучення слів (*one man's meat is another man's poison – про смаки не сперечаються; über den Geschmack lässt sich nicht streiten; make two bites of the cherry – ділитися чимось дуже малим*). - *jemanden über Wasser halten* (надавати допомогу, підтримувати кого-небудь); - *ins Kraut schießen* (ніти в ріст, буйно розростись) –щодо якості, властивості; - *das geht auf keine Kuhhaut* (цього не можливо описати, цього навіть уявити собі не можна, це не лізе ні в які ворота)– (порівн.: ні в казці сказати, ні пером описати). Контекстуальні заміни при перекладі полягають у тому, що перекладач намагається знайти такий український фразеологізм, який хоча і не відповідає по значенню англійському фразеологізму, але з достатньою точністю передає його зміст у конкретному контексті (*you never know what you can do till you try – очі бояться, а руки роблять; dog does not eat dog – собака собаці хвоста не відкусить; let well alone – не буди лихо, поки воно спить*) [4, 102].

Для вивчення фразеології іноземної мови дуже велику роль відіграє рідна мова. Ми постійно порівнюємо конструкції, шукаємо відповідники. Саме тому ми вважаємо, що доцільно відштовхуватися від порівняльної (контрастивної) фразеології (у нашому випадку – німецької, англійської та української мов). Порівняння німецьких, англійських та українських фразеологізмів дає змогу дослідити

внутрішньомовні та зовнішньомовні аспекти фразеології цих мов. Здобуті знання з порівняльної фразеології необхідні в перекладацькій діяльності, а також під час викладання англійської та німецької мов [15. 92-98].

2.2 Англійські фразеологізми в публіцистичному дискурсі: особливості перекладу

Фразеологія як наука завжди цікавила мовознавців. Фразеологія кожної мови вносить значний вклад у формування образної картини світу, адже значення та образи, закарбовані у фразеологічних одиницях, тісно пов'язані з культурними та історичними традиціями нації, а експлікація фразеологізмів допомагає з'ясувати особливості світосприйняття конкретної спільноти людей.

Використання фразеологізмів освіжає будь-який текст. Пізнаваність і передбачуваність фразеологізму робить публіцистичний текст цікавішим, підвищує емоційний вплив на реципієнта завдяки своїй образності і метафоричності.

Для досягнення бажаного ефекту в публіцистиці часто вдаються до різних модифікацій фразеологічних одиниць. Під модифікацією ми розуміємо зміну структури або значення фразеологічної одиниці, які відхиляються від стандартного значення і форми фразеологізму, зафіксованої в словниках. Подібні модифіковані фразеологічні одиниці також називаються okazіональними варіантами або індивідуально-авторськими перетвореннями.

Проблема перекладу фразеологізмів досі залишається актуальною, адже значення складників сталого виразу відрізняється від значення самого вислову. Це ускладнює завдання перекладача, яке полягає в збереженні специфіки кожного фразеологізму при перекладі на іншу мову. Робота над перекладом будь-якого тексту – завжди творчий процес. Він потребує від перекладача знання мов, відповідних умінь та навичок, а також розуміння того, що людська мова не тільки матеріальна форма мислення, не тільки засіб спілкування, але й хранитель всього пізнаного людством за всю його історію.

Одним із головних завдань при перекладі є допомога своїм співвітчизникам у розумінні інших людей, які мають іншу мову й іншу культуру, сприяти діалогу культур, адже мова ввібрала в себе культуру народу.

Таким чином, під час перекладу, фахівець має не тільки досконало володіти обома мовами, але й вміти аналізувати текст з усіма його стилістичними, культурними й історичними аспектами. Він має вміти віднайти сталі звороти в тексті оригіналу і адекватно їх відтворити у мові перекладу, враховуючі усі вище наведені фактори. Проте це не всі труднощі, які спіткають перекладача під час роботи з фразеологічними одиницями.

При перекладі англійських фразеологізмів варто враховувати, чи існують їхні еквіваленти та аналоги у рідній мові. Варто також пам'ятати, що фразеологізмам, як і лексемам властива полісемія та омонімія, або один і той самий вираз може мати вільне та стійке значення. Наприклад, "*story teller*" має наступні значення: «казкар, автор оповідань, оповідач, розповідач», а також «брехун, вигадник». Тому дуже важливо вміти аналізувати функції мови. Іноді перекладачам трапляються фразеологізми, що піддалися авторській трансформації. Таку одиницю потрібно відновити і передати при перекладі ефект, якого хотів досягти автор оригінального тексту.

Національно-культурні відмінності між близькими по сенсу фразеологізмами в різних мовах також становлять певні труднощі. В. М. Смаглій вважає, що «часто, збігаючись за сенсом, сталі вирази можуть мати різну емотивну функцію або стилістичну забарвленість». Таким чином, головною метою перекладача є досягнення адекватності при перекладі фразеологічних одиниць.

Ми виокремили головні моменти, які потрібно визначити при перекладі фразеологізмів: 1) максимальне збереження метафоричності; 2) прагнення зберегти стилістичні та конотативні особливості фразеологізму; 3) якщо при перекладі неможливо уникнути втрат, слід зробити правильний вибір щодо одиниць, які не несуть головне смислове навантаження, і якими можна знехтувати.

У сучасній перекладознавчій науці розроблені наступні прийоми і способи перекладу: 1) переклад за допомогою фразеологічного еквіваленту; 2) переклад

частковим еквівалентом або аналогом (адаптація); 3) описовий переклад; 4) калькування; 5) контекстуальна заміна. Тому слід розглянути ці способи перекладу більш детально на матеріалі статей відомих англійськомовних періодичних видань.

1. Фразеологічний еквівалент. Даний вид перекладу допомагає зберегти повне значення перекладної одиниці. Він характеризується існуванням в українській мові відповідного еквівалента, який за значенням, образною основою та стилістичним забарвленням відповідає англійській ідіомі. Наприклад, і в українській, і в англійській мовах використовується фразеологізм *“to turn back the clock”* – *повернути час назад*. Еквівалентний переклад використовується і в наступному прикладі: *“He wanted to go down his own path”* (*Він хотів іти своїм шляхом*) [45].

У даному реченні використовується фразеологізм *“to go down your own path”* – іти своїм шляхом / своєю дорогою у значенні діяти незалежно, не піддаватись впливу інших. Цей фразеологізм активно функціонує в обох мовах, тож при перекладі не виникає ніяких труднощів.

2. Переклад за допомогою аналогу або часткового еквіваленту. Якщо у мові перекладу відсутні фразеологічні еквіваленти, необхідно знайти фразеологічну одиницю, яка має таке ж переносне значення, але побудоване на іншому образі – фразеологічний аналог. При перекладі фразеологічної одиниці важливо, перш за все, передати суть і образ фразеологізму, а не його мовну структуру».

Наприклад: *“Biden’s entry into office marked the end of the unpredictable and fractious Trump years, in which executives had had to walk a tightrope between appeasing the former president and their clear discomfort with him”* [39]. (*Вступ Байдена на посаду ознаменував кінець непередбачуваних і примхливих вчинків Трампа, коли керівникам доводилося ходити по тонкому льоду, потураючи экс-президентові та стримуючи своє невдоволення*). Англійський фразеологізм *“to walk a tightrope”* дослівно перекладається як «ходити по тонкому канату».

Хоча, буквальний переклад може бути цілком зрозумілим українському читачу, проте все ж таки краще використати аналог, якщо такий наявний у мові перекладу. Використання відповідного аналогу забезпечує такий же адекватний переклад англійського сталого виразу, як і у випадку існування фразеологічного еквівалента».

У даному випадку фразеологічним аналогом буде «ходити по тонкому льоду». В обох мовах ці фразеологізми мають однакове значення – небезпека, тонка грань, ймовірність ризику у справі, якою займаєтесь.

Дуже важливо при перекладі таких фразеологізмів використовувати аналог, який є звичним і закріпився у мові перекладу. В іншому випадку, фразеологізм може викликати непорозуміння, здатися читачу дивним і незрозумілим. Він не зможе декодувати значення сталого виразу і думка, яку хотів передати автор оригінального тексту, буде незрозумілою в тексті перекладу.

Наприклад, англійський вираз *“once in a blue moon”* буквально перекладається «якось під блакитним місяцем». В англійськомовних країнах блакитним місяцем називають астрономічне явище. Це повний місяць, який з’являється один раз протягом календарного місяця. Відбувається таке явище в середньому раз на 2,7 роки. Для носія англійської мови це звичний вираз, який використовується досить часто. Для носія української мови він може здатися екзотичним і незрозумілим. А український аналог «коли рак на горі свисне» або «на Миколи та й ніколи» допоможе читачу легко зрозуміти фразеологічний вираз і текст загалом. Якщо український аналог не відповідає контекстові, краще перекладати подібні фразеологізми описово. Такі унікальні сталі вирази вказують на різне асоціативне сприйняття явищ та фрагментів дійсності носіями англійської й української мов.

Ці фразеологізми передають особливості нації та її світосприйняття, вони здебільшого унікальні і можуть не бути присутні у мові перекладу. Їх значення можна зрозуміти тільки переосмисливши усі його компоненти і будучи обізнаним у культурному й історичному розвитку нації.

3. Описовий переклад. Цей переклад здійснюється шляхом передачі ідіоматичного змісту фразеологізму за допомогою вільного сполучення слів. Його використовують у разі відсутності фразеологічних еквівалентів або аналогів. При описовому перекладі може загубитися експресивність, образність, афористичність, деякі відтінки значень. Перекладач нехтує стилістикою та експресією тексту, тож такий переклад вже не можна вважати повністю адекватним. Тому перекладачі звертаються до описового перекладу вкрай рідко.

Для прикладу слід розглянути уривок зі статті, в якому журналістка дала характеристику британському прем'єр-міністру Борису Джонсону: *“Journalist Ayesha Hazarika, a former political adviser to the Labour Party, told The World this Weekend that “he doesn’t seem to have a style and a character that is lending itself to the gravity of this situation. He’s very much a sort of goodtime guy”* (Журналістка та колишній політичний радник Лейбористської партії Айєша Хазаріка повідомила програмі «Світ» на цих вихідних, що «схоже, в нього немає стилю і характеру, якими має володіти людина в цій серйозній ситуації. Він такий собі весельчак»). Ідіома “a good-time guy” описує людину, яка любить весело / добре проводити час. Тому ми переклали його іменником «весельчак», який більш за все передає сенс і конотативне значення сказаного.

Існує ще декілька прикладів описового перекладу: *“After many years of talking a good game, it is high time that the money and effort were spent in order to turn the rhetoric into reality”* (Після багатьох років пустих обіцянок, настав час спрямувати зусилля та гроші на перетворення слів у реальність).

“Pity the poor residents of Texas, who were told to keep an eye out for a suspect in a child kidnapping” [51]. (Мешканцям Техасу повідомили про розшук підозрюваного у викраденні дітей та попросили звертати увагу на чоловіків, які відповідають опису).

4. Калькування. Використовується в тих випадках, коли в українській мові немає відповідника стилістичного обороту або коли заміна його іншим образом чи безобразним оборотом не дає відповідного ефекту. При калькуванні фразеологізм відтворюється у мові перекладу без жодних змін, що дозволяє зберігати образ тексту-оригіналу. *“When pigs fly: the emotional support animals taking to the skies”* (Коли свині полетять). У статті фразеологізм “when pigs fly” має два значення, одним з яких його наділив саме автор тексту. Перше, фразеологічне значення виразу – «ніколи». Друге значення вимальовується з контексту – у статті йдеться про обмеження щодо тварин, яких можна брати на борт літака у якості емоційної підтримки, і про те, що ці обмеження постійно збільшуються.

Таким чином, даний фразеологізм перетворюється на гру слів, його можна сприймати буквально і у переносному значенні. Носію мови буде зрозуміла гра слів, побудована на ідіомі. Якщо при перекладі передати вираз аналогом «коли рак на горі

свисне», український читач не зрозуміє сенс, адже цей вислів ніяк не корелюється з контекстом, тому ми використовуємо при перекладі кальку «коли свині полетять». Читач зрозуміє гру слів та, скоріш за все, проведе аналогію з українським фразеологізмом «коли рак на горі свисне».

5. Контекстуальна заміна. Такий спосіб полягає в тому, що перекладач намагається знайти такий український фразеологізм, який достатньо точно передає зміст англійської ідіоми у конкретному контексті, хоча й не є її словниковим відповідником: “*Alistair Brownlee: 'I've got to make the most of it while I can'*” (Алістер Браунлі: «Поки є можливість, я мушу викластися на всі сто») [35]. Вираз “*to make the most of smth*” має значення «використати найкращим чином». Реципієнт не зрозуміє сенс, якщо вираз буде перекладений буквально, а концептуальна заміна – «викластися на всі сто», на наш погляд, найкраще зберігає зміст слів відомого британського триатлоніста. Таким чином, складно визначити, який з перерахованих видів перекладу кращий. Дуже важливо грамотно оцінювати текст і розуміти, що для перекладу кожного фразеологізму потрібен особливий підхід. Слід враховувати лексичні, граматичні, національні особливості сталих виразів та визначати, який з видів перекладу більш доречний у певній ситуації. Проте, проаналізовані приклади дозволяють нам стверджувати, що найбільш вдалим шляхом перекладу фразеологізмів є їх передача за допомогою повних еквівалентів або аналогів. Їх відсутність може призвести до проблеми адекватного та еквівалентного відтворення сталого виразу при перекладі: до втрати образності, стилістичного забарвлення, емотивності, деяких відтінків значень.

Як вже зазначалося, сучасні тексти публіцистичного дискурсу, окрім інформаційної функції, відрізняються функцією впливу. Навіть в новинних повідомленнях, які на перший погляд не мають аналітичної складової, автор статті може натякати на свою позицію щодо предмету повідомлення через спосіб подачі інформації.

Таким чином, інформаційні повідомлення в тестах публіцистичного дискурсу не тільки знайомлять читача з конкретними подіями, а й прагнуть сформувати у нього певний погляд на ситуацію. Саме через це автори публіцистичних текстів часто

звертаються до фразеологізмів, які не просто називають явища, а дають їм певну оцінку. Завдяки своїй образності та емотивності, фразеологізми підвищують емоційний вплив на читача і формують в його підсвідомості певне ставлення до наданої інформації. До того ж, якщо вловити цей оцінний компонент фразеологізму, можна зрозуміти, яку позицію займає автор повідомлення [12, 119].

Тож, збереження емотивності фразеологізмів забезпечує досягнення адекватності при перекладі. Проте в українській та англійській мовах не багато фразеологізмів, які збігаються за образами. Перекладачу часто доводиться шукати аналогічний вираз, побудований на іншому образі. При відсутності навіть часткового відповідника для англійського фразеологізму в українській мові, перекладач сам створює відповідний еквівалент, використовуючи калькування або описовий переклад. У цьому разі робота перекладача являє собою творчий процес, результатом якого стає новий, оригінальний текст.

Наприклад, в інформаційно-аналітичній статті з розділу News британського часопису *The Guardian*, присвяченій зустрічі прем'єр-міністра Великобританії Терези Мей з її ірландським колегою Лео Варадкаром, описується політичний «промах» Терези Мей під час обговорення ірландського питання: *“But over the coffee the prime minister dropped a bombshell”*. Ця ідіома дозволяє читачам зрозуміти, наскільки значний промах зробив політик і наскільки негативно він може позначитися на міжнародних відносинах. Ідіома носить яскраво виражену негативну оцінку і набагато експресивніше, ніж, скажімо, вираз *“to break the news”* з приблизно таким самим значенням. Щоб зберегти емоційність сталого виразу, можна запропонувати такий варіант перекладу речення: «Повідомлення прем'єр-міністра за чашкою кави було наче грім серед ясного неба.»

Розглянемо ще один приклад: *“David Cameron is “living in cloud cuckoo land” when he suggests a new Tory government would ban messaging apps that use encryption, security experts have told the Guardian”* [41]. (Експерти з питань безпеки повідомили британському виданню *The Guardian*, що Девід Кемерон живе в країні рожевих поні, якщо пропонує новому уряду Топі заборонити користуватися месенджерами з системою шифрування).

Обидва фразеологізми належать до розмовного стилю і висловлюють жартівливо-іронічну суб'єктивно-оцінну конотацію. У перекладі збережена негативна емоційна оцінка оригіналу – засудження людини за її абсурдні фантазії, за те, що не розуміє, як усе працює і вірить у речі, які не можуть статися. Ще більші труднощі при перекладі фразеологізмів зі збереженням емотивного компонента, на наш погляд, становлять індивідуально-авторські утворення, або okazіоналізми, «що мають потужний експресивний заряд у мас-медійному просторі, і є, як правило, трансформованими фразеологізмами одноразового використання зі зміною складових елементів і структури».

Отже, для реципієнта мови перекладу дуже важливо не тільки вловити сенс фразеологізму, але й правильно сприйняти емоцію, закладену в його семантиці. Саме від цього залежить успішна комунікація учасників публіцистичного дискурсу і, таким чином, адекватність перекладу. Мистецтво перекладача полягає в тому, щоб правильно вибрати засоби передачі емотивності.

Точний переклад емотивно-забарвлених фразеологізмів пов'язаний з правильним рішенням цілого комплексу перекладацьких завдань лінгвістичного, психолінгвістичного, етносоціокультурного характеру, що вимагає від перекладача високої професійної компетенції та творчості.

2.3 Труднощі перекладу німецьких фразеологізмів в публіцистичному просторі

Проблема перекладу фразеологізмів досі залишається актуальною, адже значення складників сталого виразу відрізняється від значення самого вислову. Це ускладнює завдання перекладача, яке полягає в збереженні специфіки кожного фразеологізму при перекладі на іншу мову. Робота над перекладом будь-якого тексту – завжди творчий процес. Він потребує від перекладача знання мов, відповідних умінь та навичок, а також розуміння того, що людська мова не тільки матеріальна форма мислення, не тільки засіб спілкування, але й хранитель всього пізнаного людством за всю його історію.

У матеріалах дослідження зустрічається такий приклад: «das Rad neu erfinden zu müssen» , який переклали як: «їм доводиться щоразу по-новому винаходити

велосипед». Отже, це приклад перекладу за допомогою повного еквіваленту. Перекладач звільнився від інфінітивної конструкції «zu müssen» та замінив на «їм доводиться». Таке явище є типовим під час перекладу з німецької мови українською.

Наступна цитата: «*Diese Frage zieht sich schon seit langer Zeit wie ein roter Faden durch die Geschichte*», – «Це питання давно проходить через історію червоною стрічкою». Це висловлювання походить з роману Й. В. Гете «*Wahlverwandtschaften*», де червона нитка проходила через мотузки на кораблі вказуючи на те, що ця нитка належить королівській сім'ї. Пізніше, цей вираз набув метафоричного значення і став міжнародним. У фразеологічному словнику С. Н. Денисенко є різні варіанти перекладу цієї ФО: «провідна ідея, основна думка, лейтмотив; червона нитка» [7, 351-354].

У німецькомовному фразеологічному онлайн-словнику «Redensarten-Index», ця ФО пояснюється так: «*relevant / von Bedeutung / wichtig sein*». Ці дві ФО мають однакову структуру та значення, це пов'язано з тим, що цей вираз є інтернаціональним, та походить із французького театру 16-ого століття, коли цей вираз вживався у прямому значенні «грати важливу роль на сцені». У 18-му столітті вираз набув нового переосмисленого значення: «бути важливим».

З історією театру пов'язана ще одна ФО «*in den Hintergrund treten*», його інша форма утворена з дієсловом «*rücken*»: «*Werden rückten in den Hintergrund*», – «все відійшло на задній план». Значення цього виразу «втратити важливість; не привертати увагу» пов'язано з умовним розподілом театру на плани: актори, які зіграли свою роль відходять на задній план. Наступний приклад: «*...nahm ihr Schicksal selbst in die Hand*», переклали як: «брала відповідальність за власну долю у свої руки». Вираз «*etwas selbst in die Hand nehmen*» тлумачиться у німецькомовному онлайн-словнику «Redensarten Index» як «*selbständig handeln*» та в україномовному онлайн-словнику як «взяти під свій контроль» [43].

Отже, в матеріалах дослідження спостерігалися такі закономірності в семантичних запозиченнях ФО: до повних еквівалентів належать міжнародні ФО, а також ФО біблійного походження; значну роль в публіцистиці відіграють ФО, які походять з мови театру; в публіцистиці рідко зустрічаються приказки-еквіваленти.

Крім того, вилучення інфінітивних конструкцій, пасивного стану, зміна особи, конкретизація є типовими явищами під час перекладу ФО німецькою мовою.

У дослідженні зустрічається такий приклад: «*Deutschen Fernsehproduktionen haftet traditionell ein schlechter Ruf an*», що перекладено як: «Німецький телепродукт традиційно супроводжує сумнівна репутація». ФО «*ein schlechter Ruf anhaften*» перекладається дослівно як: «приклеювати погану репутацію». [49]. Тобто, у цьому випадку маємо справу з частковим фразеологічним еквівалентом, іншими словами – з фразеологічним аналогом. Інший приклад: «*Die neuen Partys machten Schluss*», – «відійшли у минуле». Дослівним перекладом було б «робити кінець», оскільки така форма не є притаманною українській мові, перекладач використав аналог «відходити у минуле». Наступний аналог: «*Pop-up-Räume schießen wie Pilze aus der Erde*», – «Pop-up-простори вигулькують немов гриби після дощу».

Для німецькомовного виразу «(*plötzlich / wie Pilze) aus dem Boden schießen / sprießen; aus der Erde schießen / sprießen*» в українській мові існують аналоги: «як гриби після дощу; як з води». Їх значення: дуже швидко з'являтися; щось виникає швидко і у великій кількості. Хоча ці вирази схожі за лексичним наповненням та структурою, вони належать до часткових еквівалентів, тобто аналогів. Адже в німецькій мові «гриби» з'являються з-під землі «*aus der Erde*», а в українському аналозі «після дощу».

Не завжди перекладач підбирає еквівалент, який є в словнику. Часто аналоги є дуже схожими лексемами, які відрізняються лише прийменником, або дієсловом, наприклад: «*Steht der Aschermittwoch vor der Tür*», – «Великий піст вже стукає у двері». Так, в німецькомовному варіанті функціонує ФО «стояти перед дверима» в значенні «подія, яка скоро відбудеться», а в україномовному варіанті ФО з тим самим значенням використовується з дієсловом «стукати» [49].

Отже, під час підбору аналога необхідно звертати увагу на значення ФО, щоб адекватно передати зміст тексту. Отже, під час аналізу підбору аналогів ФО були виокремлені такі особливості: під час підбору аналога перекладач може мати декілька варіантів, які обираються згідно з контекстом; аналоги часто схожі за лексичним наповненням та відрізняються лише деякими компонентами; інколи перекладачі

запозичують аналоги з української мови; не завжди переклад, який є в словнику, найкращий варіант; під час підбору аналога важливо орієнтуватися на контекст твору.

Під час синтаксичного уподібнення, або калькування, мовні структури, які притаманні для МО переносяться в МП: «*Ganz frisch dabei war das Hamburger Kollektiv JazzLab*», – «Гамбурзький колектив JazzLab мав дуже свіжий підхід». В українській мові прикметник «свіжий» застосовується по відношенню до продуктів харчування, води, повітря та в таких усталених виразах як: «На свіже око; на свіжу голову; на свіжу пам'ять; аби свіжа копійка; свіжими слідами».

Інший приклад: «*Die Entsorgungsfirmen müssen Leute ins Spiel bringen, die die Spielregeln beherrschen, die wissen, was wo reingehört*», – «послуги з вивезення сміття мають надаватися гравцями, які володіють сортувальною лінією». ФО «*ins Spiel jemanden bringen*» означає: «*einbezogen werden; in Erscheinung treten*», – «бути залученим; вступити в дію». Переклад мав би бути: «до послуг з сортування сміття мають бути залучені люди...». Оскільки ФО «*ins Spiel bringen*» немає нічого спільного з грою, перекладати «*Leute*» як «гравці», також було неправильно. Це приклад того, як послівний переклад та незнання ФО може повністю змінити зміст. Наступний приклад: «*Es lag in der Luft*», – «Це було в повітрі». Німецька ФО «*in der Luft liegen*» означає: «*wahrnehmbar / spürbar / zu erwarten / zu befürchten sein; in einer erwartungsvollen Stimmung sein; naheliegen; bevorstehen*», – «помітно / відчутно очікувати чогось / бути наляканим; бути в очікуванні чогось; щось очевидне / неминуче» [57]. Ця фраза походить зі сфери метеорології та порівнюються зі зміною погоди (особливо що стосується наближення зливи). Пізніше ця фраза набула також переносного значення «очікувати чогось». В українській мові ФО «повиснути в повітрі» набула інших значень: «Перебувати у невизначеному, непевному становищі; Залишатися без підтримки; Залишатися нерозв'язаним, нез'ясованим, нездійсненим». Схожа ФО «носитися в повітрі» також має інше значення, а саме: «Набувати поширення, відчуватися (про виникнення, появу якоїсь ідеї, про якусь подію тощо)».

Калькування часто використовується по відношенню до відомих латинських виразів. Приклад з матеріалів нашого дослідження: «*de facto nahm er aber öffentlich seine Position nicht zurück*», – «але де факто він не відмовився від своєї позиції». Де-

факто (від лат. *de facto* – "на ділі", "фактично"). Перекладач може використовувати калькування для того, щоб твір сприймався читачем як іноземний. Наприклад, якщо в оригінальному тексті був використаний англїцизм, значення якого є зрозумілим для більшості, перекладач також використовує цей англїцизм, або навіть транслітерує його: «*Schwierige Zeiten und freie Sounds*», – «Вільний саунд у складні часи». Інші приклади: «*stehen die sachfachlichen Inhalte im Fokus*», – «у фокусі займають стоять фахові теми»; «*An welcher Stelle genau stößt Online-Lernen noch an technische oder methodische Grenzen*», – «В якому саме місці навчання онлайн наштовхується на свої технічні або методичні межі?» [55].

Отже, синтаксичне уподібнення використовується в таких випадках: якщо вираз запозичений з латини; щоб створити нову ФО на основі іншої; щоб твір сприймався, як іноземний. Проте не завжди такий спосіб перекладу є вдалим, іноді копіювання структури німецькомовної ФО призводить до «скривлення» змісту.

Інший приклад: «*die Möglichkeit von Machtmissbrauch oder Sexismus in den eigenen Reihen überhaupt in Betracht zu ziehen*» (94), – «а відтак йому ще складніше навіть пропускати, можливість зловживання владою або сексизм у власних рядах». ФО «*etwas in Betracht ziehen*» тлумачиться як: «*etwas beachten / berücksichtigen*», – «щось помічати / враховувати». У цьому прикладі був застосований описовий переклад, що призвело до втрати образності, але значення виразу при цьому не зазнало змін.

Наступний приклад: «*bis sie es alle für das Beste halten*», – «поки усім не видається найкращим». У цьому випадку це – не лише описовий переклад, а й також – антонімічний. [42]. У МП з'являється частка «не», якої не було в МО, проте на значення виразу це не вплинуло. Антонімічний переклад може застосовуватись тут для того, щоб: досягти необхідної експресивності в розповіді або з метою уникнути вживання поруч однакових, або схожих структур. Інший приклад описового перекладу: «*wo die Wahrheit klar zu Tage tritt*», – «де правда проявляється з усією чіткістю». Оскільки в МП, замість підбору еквіваленту або аналога, тлумачиться значення ФО, такий переклад належить до описового.

Наступний приклад: *«lief die Frankfurter Buchmesse der Leipziger Messe wieder den Rang ab»* (116), – «Франкфуртський ярмарок знову вийшов уперед». ФО *«jemandem den Rang ablaufen»* тлумачиться так: *«jemanden überbieten / überragen / übertreffen»*, – «перехитрити когось / виступити (вперед) / перевершити». «Der Rang» (ранг) походить від *«Ränke schmieden»* (Кувати лихо проти (на) кого). Крім того ФО *«Den Rang ablaufen»* означає «скоротити шлях під час перегонів», звідси й значення «перехитрити; виступити вперед». Це наочний приклад описового перекладу, адже в перекладі застосоване тлумачення ФО *«jemandem den Rang ablaufen»* – «виступити вперед».

Наступний приклад описового перекладу: *«während das Theaterstück seinen Lauf nimmt»*, – «так й у глядацькій залі разом з перебігом вистави». ФО *«seinen Lauf nehmen»* означає: *«sich unaufhaltsam ereignen»*, – «безперервно відбуватися». Інші приклади: *«ein Milliarden-schwerer Markt»*, – «ринок з мільярдними оборотами»; *«Wo steht Deutschland im diesbezüglich internationalen Vergleich?»*, – «Якщо порівняти з іншими країнами світу, яке місце тут займає Німеччина?»; *«Diese Apps bewegen sich oft bewusst einige Schritte weg vom eigentlichen Erzähltext»*, – «Вони свідомо відходять від оригіналу» [52].

Отже, описовий переклад застосовується у разі, коли неможливо підібрати еквівалент або аналог. Під час описового перекладу втрачається образність, яка присутня в тексті оригіналу, проте основне значення ФО зберігається.

Для перекладу німецькомовних ФО в публіцистиці українською мовою характерно використання прийомів вилучення та додавання нових компонентів. Таким чином, вилучення слугує для того, щоб: зберегти образність; уникнути дослівності; уникнути структур, які не характерні для української мови.

Додавання нових компонентів слугує для того, щоб: додати експресивного забарвлення; для уточнення. Крім того, німецькомовні ФО часто перекладаються українською мовою імпліцитно: зі зменшенням кількості компонентів або, взагалі, одним словом [5, 75].

Використання ФО в прямому значенні є популярним в заголовках німецькомовних публіцистичних текстів, наприклад: *«Geld allein machen nicht*

glücklich», – «За гроші щастя не купиш» ; «*Auf dem Sprung ins weibliche und digitale Zeitalter*», – «За крок до жіночої та цифрової епохи» ; «*Unter freiem Himmel in Lwiw*» – «Просто неба у Львові». Проте, ФО в заголовках набагато частіше з'являються зі зміною компонентів, що призводить до зміни значення ФО, або створення нового, оказіонального значення, наприклад: «*Du wirst, was du liest?*», – «*Tu – це те, що ти читає?*». Початкова форма цього висловлювання така: «*Du bist, was du isst*» [58]. В українській мові цитата «Ми є те, що ми їмо», також активно використовується. Оскільки автор змінив ту частину ФО, яка піддається модифікації, структура ФО збереглася, а значення новоутвореної ФО є зрозумілим для більшості з читачів. Ще один такий приклад: «*Viele Wege führen zur Promotion*», – «До наукового ступеня ведуть багато шляхів». Структура ФО запозичена від «*Alle / Viele Wege führen nach Rom*».

Якщо в попередньому прикладі значення новоутвореної ФО було схожим до оригінальної ФО, то в цьому випадку значення змінилося повністю. Зменшення кількості компонентів дозволяє стисло виразити думку автора: «*Mehr als ein Dach über dem Kopf*», – «Більше ніж дах над головою». ФО «*ein Dach über dem Kopf haben*» має значення «мати притулок; мати, де жити». Оскільки цей вираз широко застосовується в побутовому мовленні, зникнення одного компонента не призводить до втрати або зміни значення ФО.

Отже, заголовки в німецькомовній публіцистиці часто утворені за допомогою ФО у їх прямому або новоутвореному значенні. ФО в заголовках дають змогу автору привернути увагу читача та передати настрій автора. Модифікації в формі ФО, вилучення та додавання нових компонентів надають заголовкам експресивності та роблять їх більш влучними.

До спеціальних класів належать ФО, які характеризуються стабільністю, цілісністю значення, проте відрізняються від звичайних фразеологізмів рядом ознак. Наприклад, структурні ФО мають в тексті лише структурні функції: об'єднувати смислові частини тексту. Наведемо декілька прикладів з матеріалів нашого дослідження: «*darunter auch, – серед яких*»; «*zählen dazu, – належать до*»; «*nicht nur, ...sondern auch, – не лише, ...але й*»; «*vor allem, – перш за все*»; «*unter anderem, –*

зокрема», «*anders als*, – на відміну». Інший приклад: «*Je vielfältiger die Organisationsstrukturen sind, desto mehr Menschen denken inklusiv*». Онімичні фразеологізми називають феномен за допомогою власної назви, наприклад: «*Goldene-Bären-Gewinner*, – лауреати Золотого ведмедя»; «*Frankfurter Buchmesse*, – Франкфуртський книжковий ярмарок»; «*Der goldene Handschuh*, – Золота рукавичка»; «*Silicon Valley*, – Силіконова долина» [53].

У публіцистичних текстах, як і в текстах іншого стилю, є вирази, які зустрічаються набагато частіше, ніж інші. Такі вирази називають мовними кліше. Приклади кліше, які зустрічалися в онлайн-виданні Гете-Інституту «Культура»: «*ein Schwerpunkt liegt auf*, – наголос робиться на»; «*im Rahmen*, – в рамках», «*Zukunftsweisend sind dabei*, – Найбільш перспективні»; «*zur Verfügung stellen*, – надавати». Авторськими називають новоутворені ФО, які рідко функціонують за межами одного твору. Такі ФО складно перекласти, тому перекладач може вдатися до випущення компоненту, як це відбулося в матеріалах нашого дослідження: «*Bärenstarke Filme*, – гарне кіно», або «*der als Favorit ins Bärenrennen ging*, – Фільм вважався фаворитом змагань». «*Bärenstarker Film*» буквально означає фільм, який заслуговує нагороди «Золотий ведмідь». «*Bärenrennen*» – змагання за нагороду «Золотий ведмідь».

Отже, ФО – це не лише фразеологізми, ідіоми, крилаті вирази, а й сталі вирази, які будують зв'язки в реченні, онімичні фразеологізми, кліше, авторські ФО, кінеграми, модельні утворення тощо. Мовні кліше відрізняють публіцистичні тексти від текстів іншого стилю. Структурні ФО будують зв'язки між смисловими частинами речення. Інші ФО спеціальних класів роблять текст більш експресивним та звертають увагу читача.

Семантичне запозичення слугує для того, щоб віднайти вже існуючий еквівалентний вираз в МП, або щоб створити новий, наприклад: «*Die goldenen Zwanziger Jahre*», – «Золоті двадцяті»; «*die seit etwas über zehn Jahren neue Türen für den Jazz, aber auch für das Publikum öffnen*», – «яка вже більше десяти років відкриває нові двері для джазу, але також для публіки». Підбір аналога слугує для того, щоб знайти в МП відповідну ФО, яка має аналогічне значення, але яка описана за

допомогою іншого образу, наприклад: «*Babylon Berlin reitet dabei nicht nur auf der Erfolgswelle*», – «*Це піднесло Babylon Berlin на вершину успіху*» [50].

Еквівалентним перекладом було б «на хвилю успіху», проте, така зміна образу не впливає на значення ФО. Синтаксичне уподібнення використовується для того, щоб скопіювати форму ФО з мови перекладу, або для того, щоб створити нову, наприклад: «*Doch nicht das Alter entscheidet*», – «*Але вік нічого не вирішує*».

Також, вилучення використовують щоб уникнути плеоназмів, слів, які не властиві МП, наприклад: «*Der Erfolg ließ nicht lange auf sich warten*», – «*Успіх не забарився*». «Дієслово + lassen» – це особлива модальна конструкція, яка властива для німецької мови. В українській мові відповідної конструкції не існує, тому її неможливо відтворити під час перекладу. Додавання компонентів використовують для уточнення, наприклад: «*Nicht wenige Zuschauer nahmen es ernst*», – «*Багато глядачів серйозно сприйняли інформацію*».

Крім того, в цьому реченні зустрічаємо приклад антонімічного перекладу, а саме: «*Nicht wenige*», – «*Багато*». Такий прийом використовують для того, щоб зробити текст менш «громіздким». Отже, використання різних способів та прийомів перекладу ФО вмотивоване досягненням певного результату, в залежності від функціонального значення, перекладач може застосовувати різні прийоми перекладу ФО.

Зіставний аналіз німецькомовних ФО в публіцистиці та їхнього перекладу українською мовою. Зіставний аналіз – один із найпопулярніших методів дослідження в лінгвістиці, що надає змогу віднайти спільні та відмінні риси порівнюваних мов. У нашому дослідженні ми будемо порівнювати компонентний склад ФО в німецькій мові та їхній переклад українською мовою.

Для дослідження візьмемо десять ФО з німецькомовних публіцистичних текстів та їх переклад 50 українською, обраних шляхом суцільної вибірки з Інтернет-видання Гете-Інституту «Культура». Перший приклад: «*ins Gespräch kommen*», – «*вступати ... в діалог*». Ці два вирази еквівалентно-рівні. В обох мовах вони передані однаковою кількістю слів за допомогою іменника, прийменника та дієслова, окрім того, всі слова виконують ту ж саму функцію, що і в МО. Єдина відмінність це –

вживання артиклю середнього роду «*das*» («*ins*»), що є характерним для німецької мови. Як відомо, в українській мові артиклів немає. Схожий приклад: «*unter dem Motto*», – «*нід гаслом*». [46]. Ці вирази також еквівалентно-рівні. Наступний приклад: «*Pop-up-Räume liegen im Trend*», – «*pop-up простори сьогодні в тренді*». В цьому випадку дієслова «*liegen*» в МО, замінено на іменник «сьогодні» в МП. Крім того, ці слова не лише належать до різних частин мов, але й мають різні семантичні поля. Проте, оскільки ФО розглядається як цілісне значення, або лексема, така заміна не вплинула на значення цілої ФО.

Отже, під час зіставного аналізу німецькомовних ФО в публіцистиці та їх перекладу українською мовою ми виділили певні закономірності. Таким чином, для перекладу з німецької мови українською характерно: вилучення інфінітивних конструкцій, зміна числа, зміна частин мови, описовий переклад, вилучення артиклів, антонімічний переклад, зміна акценту, підбір контекстуальних синонімів, аналогів та еквівалентів. У цілому переклад українською мовою тяжіє до спрощення, образність, яка присутня в МО, часто зникає в МП.

2.4 Порівняльна характеристика перекладів англійських та німецьких фразеологізмів у текстах публіцистичного стилю

Фразеологізми, будучи унікальними мовними знаками, виконують культурні функції, а не тільки мовну; фразеологічні одиниці, з допомогою образів і метафоричності, транспірують інформацію про навколишній світ і одночасно передають культурні особливості країни.

Переклад фразеологізмів є досить важким завданням. В силу того, що фразеологія збагачена образністю, лаконічністю, оригінальністю та виразністю, то перекладу необхідно виділяти достатню кількість часу. Фразеологічні одиниці дуже значні для ораторської, художньої та публіцистичної мов. При відтворенні англійських та німецьких фразеологізмів у мову перекладу, перед перекладачем стоїть основна задача: передати сенс та образ тексту. Якщо в мові перекладу, в українській мові, відсутній аналог фразеологічної одиниці, то перекладач намагається знайти приблизну відповідність. Для досягнення адекватного перекладу з мови

оригіналу, необхідно опанувати навички перекладу згідно з видами перекладу фразеологізмів [17, 161-164].

Часто аналоги є дуже схожими лексемами, які відрізняються лише прийменником, або дієсловом, наприклад: «*Steht der Aschermittwoch vor der Tür*», – «*Великий піст вже стукає у двері*». Так, в німецькомовному варіанті функціонує ФО «стояти перед дверима» в значенні «подія, яка скоро відбудеться», а в україномовному варіанті ФО з тим самим значенням використовується з дієсловом «стукати». Оскільки підбір аналога передбачає вибір ФО з різних можливих варіантів, перекладач не завжди підбирає найбільш вдалу ФО, наприклад: «*Na also, geht doch.*», – «*Отже, результати даються знаки.*». Вираз «*(Es) Geht doch!*» використовується у німецькій мові для ствердження, іншими словами воно означає: «*Es funktioniert! Es ist möglich!*». Значення ідіоми «даватися знаки» значно відрізняється від попереднього, а саме: «давати себе відчути; давати себе знати; залишати про себе довгу пам'ять чим-небудь недобрим».

Отже, під час підбору аналога необхідно звертати увагу на значення ФО, щоб адекватно передати зміст тексту [8, 317-318]. Інші приклади: «*nur ein- bis zweimal pro Unterrichtsstunde zu Wort kommt*», – «*на яких отримуєш слово один раз або двічі за урок*»; «*Andere Vierbeiner bringen ihre Herrchen aus der Puste!*», – «*З Іншими чотирилапиками без сил падають самі господарі!*».

Вираз «*jemandem geht die Puste / die Luft aus*» у німецькій мові може використовуватися як по відношенню до фізичного стану людини, так і до фінансового стану, ФО тлумачиться як: «*jemand ist erschöpft; jemand ist mit der Kraft am Ende; jemand / etwas wird schwach; jemand hat kein Geld / keine Reserven mehr*», – «*хтось виснажений; комусь не вистачає сил; хтось / щось стає слабким; у когось не вистачає грошей / резервів*». ФО «падати без сил» збігається з першим значенням німецькомовного варіанту та є влучним аналогом у цьому випадку.

Отже, під час аналізу підбору аналогів ФО були виокремлені такі особливості: під час підбору аналога перекладач може мати декілька варіантів, які обираються згідно з контекстом; аналоги часто схожі за лексичним наповненням та відрізняються лише деякими компонентами; не завжди переклад, який є в словнику, найкращий

варіант; під час підбору аналога важливо орієнтуватися на контекст твору [15.203-207].

Використання ФО в прямому значенні є популярним в заголовках німецькомовних публіцистичних текстів, наприклад: «*Geld allein machen nicht glücklich*», – «За гроші щастя не купиш»; «*Auf dem Sprung ins weibliche und digitale Zeitalter*», – «За крок до жіночої та цифрової епохи»; «*Unter freiem Himmel in Lwiw*», – «Просто неба у Львові».

Проте, ФО в заголовках набагато частіше з'являються зі зміною компонентів, що призводить до зміни значення ФО, або створення нового, оказіонального значення, наприклад: «*Du wirst, was du liest?*», – «Ти – це те, що ти читав?». Початкова форма цього висловлювання така: «*Du bist, was du isst*». В українській мові цитата «Ми є те, що ми їмо», також активно використовується. Оскільки автор змінив ту частину ФО, яка піддається модифікації, структура ФО збереглася, а значення новоутвореної ФО є зрозумілим для більшості з читачів.

Отже, заголовки в німецькомовній публіцистиці часто утворені за допомогою ФО у їх прямому або новоутвореному значенні. ФО в заголовках дають змогу автору привернути увагу читача та передати настрій автора. Модифікації в формі ФО, вилучення та додавання нових компонентів надають заголовкам експресивності та роблять їх більш влучними.

У ході дослідження було з'ясовано, що перекладачі ЗМІ звертаються до таких методів передачі фразеологічних одиниць як калькування, метод фразеологічних еквівалентів, метод фразеологічних аналогів, описовий переклад, опущення фразеологізму. Метод калькування використано для перенесення у мову перекладу семантики та емоційного навантаження фразеологізмів із мови оригіналу, тобто із англійської мови в українську мову. Основне у калькуванні – це передача фразеологізму за зразком мови оригіналу. Цей метод використовують тоді, коли у мові перекладу немає еквівалента чи аналога. Наприклад: *It's likely they were fleeing under fire. Ймовірно, вони тікали під вогнем.* Згідно із Cambridge Dictionary фразеологізм означає «*being attacked with guns or with severe criticism.*».

У поданих вище речення перекладач фразеологізм *under fire* передав як під вогнем, що є точним копіюванням ідіоми із англійської мови. На нашу думку, перекладач доречно використав саме метод калькування, оскільки переносне значення ФО та її місце у реченні не змінилось та зрозуміло у тексті-перекладі. Схожим за методом перекладу є трансформація фразеологізмів у наступних реченнях: *Ukraine's First Lady Olena Zelenska has told the BBC that the whole of the country is "under constant stress"*. Перша леді України Олена Зеленська заявила BBC, що вся країна живе "в постійному стресі". Ідіома *under stress* перекладена українською мовою методом калькування як в стресі, тобто український варіант фразеологізма скопійований за зразком англійської мови. Розглянемо інший приклад: *Ukraine plays crucial role in the global food supply*. Україна відіграє ключову роль у поставках харчів у світі. "The soldier still plays an important role but success is mostly dependent on rockets, artillery and air strikes," says Maj Gen Dmytro Marchenko, who successfully organised the defence of the southern city of Mykolaiv from Russian attack last spring. «Солдат, як і раніше, відіграє важливу роль, але успіх здебільшого залежить від ракет, артилерії та ударів з повітря», - каже генерал-майор Дмитро Марченко, який організував успішну оборону Миколаєва минулої весни. Фразеологізми *to play role* та *відігравати роль* є у фразеологічному фонді обох мов та є фразеологічними повними еквівалентами.

Використавши цей метод перекладу, перекладач зберіг емоційне навантаження, яке надав фразеологізму та реченню автор статті, тому, ми дійшли висновку, що використання методу та способу перекладу є доречним та адекватним [14, 174-177]. У реченнях нижче перекладач використав метод еквіваленту, оскільки у обох використаних мовах існують фразеологізми із схожою семантикою, формою та переносним значення.

Численною групою під час передачі фразеологізмів є ті, які передані у мову перекладу способом фразеологічних аналогів [10, 284-296].

За результатами проведеної роботи можна зробити наступні висновки: Існує 2 основних способи перекладу фразеологічних одиниць - фразеологічний та нефразеологічний. Для адекватного перекладу фразеологічної одиниці перекладачеві

необхідно враховувати і по можливості повністю передати всі її компоненти, а саме: образний, наочний, емоційний, стилістичний і національно-етнічний компоненти.

Висновки до 2 розділу

Найбільшу трудність для перекладу представляють німецькі та англійські фразеологічні одиниці, що не мають еквівалентів у українській мові. Для їх передачі використовуються прийоми лексичного, дослівного і описового перекладу. При цьому перекладач повинен намагатися по можливості зберегти образний характер вихідної одиниці. Досліджуючи уривки тексту газетних статей можна дійти висновків, що відбір лексичних та граматичних відповідників у перекладі публіцистичних текстів здійснюється з урахуванням наступних тенденцій: 1) пошук оптимального варіанту вираження, що відповідає завданням форми викладу й змісту стилю публіцистики; 2) прагнення авторів до досягнення "краси" та повноти стилю, різноманітності форми вираження завдяки залученню фразеологізмів тощо.

Основними способами передачі англійських та німецьких фразеологізмів засобами української мов є їх еквівалентний і аналоговий, описовий переклад, а також калькування.

Отже, в матеріалах дослідження спостерігалися такі закономірності в семантичних запозиченнях ФО: до повних еквівалентів належать міжнародні ФО, а також ФО біблійного походження; значну роль в публіцистиці відіграють ФО, які походять з мови театру; в публіцистиці рідко зустрічаються приказки-еквіваленти.

Крім того, вилучення інфінітивних конструкцій, пасивного стану, зміна особи, конкретизація є типовими явищами під час перекладу ФО німецькою мовою.

Отже, під час зіставного аналізу німецькомовних ФО в публіцистиці та їх перекладу українською мовою ми виділили певні закономірності. Таким чином, для перекладу з німецької мови українською характерно: вилучення інфінітивних конструкцій, зміна числа, зміна частин мови, описовий переклад, вилучення артиклів, антонімічний переклад, зміна акценту, підбір контекстуальних синонімів, аналогів та еквівалентів. У цілому переклад українською мовою тяжіє до спрощення, образність, яка присутня в МО, часто зникає в МП.

Дуже важливо грамотно оцінювати текст і розуміти, що для перекладу кожного фразеологізму потрібен особливий підхід. Слід враховувати лексичні, граматичні, національні особливості сталих виразів та визначати, який з видів перекладу більш доречний у певній ситуації. Проте, проаналізовані приклади дозволяють нам стверджувати, що найбільш вдалим шляхом перекладу фразеологізмів є їх передача за допомогою повних еквівалентів або аналогів. Їх відсутність може призвести до проблеми адекватного та еквівалентного відтворення сталого виразу при перекладі: до втрати образності, стилістичного забарвлення, емотивності, деяких відтінків значень.

ВИСНОВКИ

Кожна мова світу має у своєму арсеналі потужну зброю, що допомагає увиразнити мовлення, збагатити його, передати всі відтінки значень.

Фразеологізми — джерело неповторності літератури. У мовленні фразеологізми використовують з різною метою: для надання висловлюванню образності, емоційності, експресивності; створення відтінку іронії, жарту, насмішки, сарказму тощо; вираження позитивних емоцій або фамільярності; відтворення найтонших нюансів значення, характеристики предмета, явища, ситуації.

У коло досліджень фразеології входять фразеологічні одиниці, у різних джерелах іменовані по-різному: «нерозкладні поєднання», «стійкі поєднання» або «незмінні вираження» (set expressions), тобто тісні єдності, що складаються з декількох слів і виражають цілісне поняття. Фразеологія є свідченням яскравості, барвистості мови.

У фразеологізмах знаходить відображення історія народу, своєрідність його культури і побуту. Образи, закладені у фразеологічні одиниці, слугують відображенням національної самобутності народу, і тому фразеологізми часто носять яскраво національний характер. Фразеологічні одиниці заповнюють лакуни в лексичній системі мови, що не може повністю забезпечити найменування пізнаних людиною (нових) сторін дійсності, і в багатьох випадках є єдиними позначеннями предметів, властивостей, процесів, станів, ситуацій і т.д.

Особлива роль фразеологізмів у мовленні визначається тим, що, являючи собою різні типи словосполучень, ФО не утворюються вільно в процесі розмови; вони сформовані набагато раніше і з'являються у дискурсі як заучені та повторювані блоки, що мимовільно виникають у розумі особи, яка говорить, та однозначно інтерпретуються співрозмовником.

Ці стійкі комбінації слів входять до когнітивних схем лінгвістичних спільнот, слугують для розуміння їхніх думок і реалій життя, культури, соціальних відносин, і тому становлять більш характерну частину мови. ФО посилюють усний і письмовий дискурс будь-якої мови, «є скарбом, який прикрашає та збагачує спонтанне, тісне та

реальне мовне спілкування. У той же час вони є лупою, лінзою, яка дозволяє пізнати та розуміти соціальне надбання та світогляд представників певної культури».

У дослідженні також було розглянуто фразеологічні одиниці у публіцистичному дискурсі, який на сьогоднішній день – один з найбільш потужних і відкритих видів дискурсу, оскільки охоплює найрізноманітніші теми нашого життя. Це комунікативне середовище, в якому постійно поширюється інформація серед різних аудиторій з метою здійснення впливу та формування нових суджень. Публіцистичний дискурс виконує дві основні функції: інформує читача про події, що відбуваються у світі, і формує його ставлення до них.

Через те, що головною задачею публіцистики є залучення уваги та вплив на аудиторію, автори публіцистичних текстів прагнуть не тільки до стандартизації використовуваних мовних засобів, але й до їх експресивності.

Тому англійськомовному та німецькому публіцистичному дискурсу притаманні певні семантико-стилістичні особливості, а саме: широке використання метафор, гіпербол, гри слів, вживання фразеологізмів, образних висловлювань тощо. Наявність цієї лексики робить публіцистичні тексти більш емоційними, експресивними, більш зрозумілими і близькими для читача, а також підкреслюють ставлення автора до предмета повідомлення.

Фразеологізми часто становлять труднощі для перекладачів, тому що в них закарбовані образи, які відбивають суто національне бачення світу. Головною їхньою особливістю є часткова або повна невідповідність між змістом і складовими частинами. До того ж, більшість фразеологізмів у публіцистичному дискурсі використовуються не у їх словниковій формі, а зазнають структурних чи семантичних трансформацій.

У дослідженні було розглянуто найбільш розповсюджені способи перекладу фразеологізмів у публіцистичному дискурсі, а саме: переклад за допомогою фразеологічного еквіваленту, переклад частковим еквівалентом або аналогом (адаптація), описовий переклад, калькування та контекстуальну заміну. Кожен з цих прийомів має свої переваги і використовується в залежності від різних чинників

(контексту, наявності у мові перекладу еквіваленту або аналогу фразеологічної одиниці тощо).

Найкращим способом адекватної та еквівалентної передачі фразеологізмів ми вважаємо переклад повним еквівалентом або аналогом, але це не завжди можливо, адже сталі вирази здебільшого унікальні. Це пояснюється різним асоціативним сприйняттям явищ дійсності носіями англійської й української мов. Якщо відповідники на фразеологічному рівні відсутні, переклад повинен здійснюватися іншими засобами – з дотриманням усіх параметрів еквівалентності.

При перекладі фразеологічних одиниць для досягнення адекватності слід враховувати максимальне збереження метафоричності, прагнення зберегти стилістичні та конотативні особливості фразеологізму; якщо при перекладі неможливо уникнути втрат, слід зробити правильний вибір щодо одиниць, які не несуть головне смислове навантаження, і якими можна знехтувати.

Вкрай важливою є передача емоції, закладеної в семантиці фразеологізму. Слід враховувати їхні експресивні властивості, оскільки це 34 фігура мови, яка використовується в особливих, переносних значеннях. Тому перекладачеві потрібно прагнути зберегти стильове, емотивне забарвлення сталого виразу, а також враховувати загальну інформацію великого відрізка тексту, яка проливає додаткове світло на характер фразеологізму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ажнюк Б. М. Англійська фразеологія у культурно-етнічному висвітленні Б. М. Ажнюк. – К.: Наукова думка, 1989. – 134 с.
2. Алефіренко М. Ф. Теоретичні питання фразеології [Текст] М. Ф. Алефіренко. – Харків: Вища школа, 1987. – 135 с.
3. Антрушина Г. Б. Лексикология английского языка [Текст]: учеб. пособ. для студ. вузов, обучающ. по пед. спец. Г. Б. Антрушина. – 3-е изд. – М.: Дрофа, 2001. – 288 с.
6. Бабій О. І. Особливості зіставлення української та англійської мов (на матеріалі фразеологічних одиниць, що позначають емоційно-чуттєву сферу 186 людини) [Текст] О. І. Бабій Сучасні дослідження з іноземної філології: зб. наук. ст. – Ужгород: ТОВ «Борнео», 2004. – Вип. 2.– С. 123– 128.
7. Бобков В.О. Основні теоретичні засади контекстологічного, описового та варіаційного методів дослідження фразеології. Наукові записки НУ «Острозька академія». Серія «Філологічна». 2016. Вип. 62. С. 368-371.
8. Бондар М. В. Класифікація національно маркованих одиниць. Науковий вісник кафедри Юнеско КНЛУ. Серія Філологія • Педагогіка • Психологія. 2015. Випуск 30. С. 31 – 36.
9. Важеніна О. Авторська трансформація загальнонародних фразеологізмів у химерній прозі Є. Гуцала: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Вінниця, 2018. 309 с.
10. Гуменюк І. І. Структурні та лексико-семантичні особливості фразеологічних одиниць із колоративами в англійській мові: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 І.І. Гуменюк; Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці, 2010. – 20 с. – (укр).
11. Гончарова Л. І., Логвіненко А. Ю. Особливості перекладу фразеологізмів з німецької мови на українську Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського. Лінгвістичні науки. 2010. № 10. С. 9-16.

12. Задко Т. П. Збереження стилістичних функцій фразеологізмів під час їх перекладу українською мовою Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія «Філологічні науки». Мовознавство. Дрогобич, 2016. Том 1. № 5. С. 120-123.
13. Зорівчак Р. П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія (на матеріалі перекладів творів української літератури англійською мовою) Р. П. Зорівчак. – Л.: Вид-во Львів. ун-ту, 1989. – 216 с.
14. Карабан В. І. Переклад з української мови на англійську. Навчальний посібник-довідник для студентів вищих закладів освіти В. І. Карабан, Дж. Мейс Вінниця: Нова книга, 2003. – 608 с. ISBN: 966-7890-51-1
15. Кияк Т. Р., Огуй О. Д., Науменко А. М. Теорія і практика перекладу. Вінниця: Нова Книга, 2006. 592 с.
16. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). Вінниця: Нова Книга, 2000. 448 с.
17. Лепухова Н.І. Переклад фразеологізмів німецької літературної романтичної казки українською мовою Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Філологічні науки. Ніжин, 2017. Книга 1. С. 166–170
18. Кравцова І. І. Фразеологізми в сучасній англійській мові: визначення, підходи, класифікації І. І. Кравцова Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2016 № 20 том 2. – С. 29-32. ISSN 2409-1154
20. Нагорна М. Основні шляхи перекладу фразеологізмів українською мовою Наука. Освіта. Молодь. Умань. С. 47–48
21. Нагорна О. О. Етнокультурні особливості семантики англійських фразеологізмів (на матеріалі британського варіанту англійської мови): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / О.О. Нагорна ; Одес. нац. ун-т ім. І.І. Мечникова. – О., 2008. – 21 с. – (укр).
22. Ніколащенко Ю.А. Формування навичок перекладу фразеологізмів у майбутніх перекладачів (на матеріалі німецької мови) Молодий вчений: науковий журнал. 2019. № 6 (70) с. 368-371.

23. Новікова Т.В. Переклад фразеологізмів крізь призму теоретичних досліджень Наукові записки національного університету «Острозька академія». Острог, 2015. Вип. 52. С. 203-207.
24. Пишна Л. Міжкультурний аспект перекладу фразеологізмів Мова і культура. 2013. Вип. 16, т. 5. С. 415–419.
25. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика. Термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К. 2006. 716 с
26. Сіденко Н. Поняття фразеологічної усталеності: генеза розвитку. Лінгвістика. 2015. Вип. 23. – С. 30 – 36.
27. Тупиця О. Ю. Безеквівалентна лексика: проблеми визначення. Рідне слово в етнокультурному вимірі. Дрогобич : Посвіт, 2011. С. 251–259.
28. Alex Trebek's Final Episode of Jeopardy! Airs – How the Show Paid Tribute to Its Late Host. URL: <https://people.com/tv/alex-trebek-finalepisode-jeopardy-air-series-paid-tribute/> (дата звернення: 17.07.2023).
29. Alistair Brownlee: 'I've got to make the most of it while I can'. URL: <https://www.theguardian.com/sport/2021/jan/27/alistair-brownlee-ivegot-to-make-the-most-of-it-while-i-can> (дата звернення: 17.07.2023).
30. California struggles under a staggering 2.5m coronavirus cases. URL: <https://www.theguardian.com/world/2021/jan/08/california-hospitalscoronavirus-cases-deaths> (дата звернення: 17.07.2023).
31. Coronavirus: are plans to pay all self-isolating Brits £500 'dead on arrival'? URL: <https://www.theweek.co.uk/951747/coronavirus-plans-to-give-self-isolating-brits-500-dead-on-arrival> (дата звернення: 17.07.2023).
32. David Cameron in 'cloud cuckoo land' over encrypted messaging apps ban. URL: <https://www.theguardian.com/technology/2015/jan/13/davidcameron-encrypted-messaging-apps-ban> (дата звернення: 17.07.2023).
33. Democrats walked right into Mitch McConnell's trap. URL: <https://theweek.com/articles/890907/democrats-walked-right-into-mitchmcconnells-trap> (дата звернення: 17.07.2023).

- 34.Dicikipedia. Англо-украинский словарь. URL: <https://dicikipedia.com/dicen-uk-uni-term-42891.htm> (дата звернення: 05.04.2021). 47.Dicikipedia. Англо-украинский словарь. URL: <https://dicikipedia.com/dicen-uk-uni-term-35672.htm> (дата звернення: 17.07.2023).
- 35.Facebook’s complicated relationship with the truth will come under pressure in the Biden era. URL: <https://www.telegraph.co.uk/technology/2021/01/25/facebooks-40-complicated-relationship-truth-will-come-pressure/> (дата звернення: 17.07.2023).
- 36.Family Member of Trump Supporter Trampled to Death in Riots at Capitol Says President Is to Blame. URL: <https://people.com/politics/family-member-of-woman-who-died-riotscapitol-blames-trump/> (дата звернення: 17.07.2023).
- 37.Fears of “twindemic” recede as US influenza rates stay low. URL: <https://www.theguardian.com/society/2021/jan/09/flu-covid-twindemicus-fears-recede-influenza> (дата звернення: 17.07.2023).
- 38 .Golden Globes awards nonsense can't diminish Michaela Coel's genius. URL: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2021/feb/06/goldenglobes-awards-nonsense-cant-diminish-michaela-coels-genius> (дата звернення: 17.07.2023).
- 39.How the UK's vaccine gamble paid off – and the EU left itself without a leg to stand on. URL: <https://www.telegraph.co.uk/politics/2021/01/27/uks-vaccine-gamblepaid-eu-left-without-leg-stand/> (дата звернення: 17.07.2023).
- 40.It's child's play how doll made the wanted list. URL: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2021/feb/06/golden-globesawards-nonsense-cant-diminish-michaela-coels-genius> (дата звернення: 17.07.2023).
- 41.Melania Trump and Theresa May show some real fight. Better late than never. URL: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2021/jan/23/melania-trump-and-theresa-may-show-their-true-colours-better-late-than-never> (дата звернення: 17.07.2023).
- 42.Mental healthcare needs an overhaul, and legislative tinkering is not enough. URL: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2021/jan/20/this-is-what-the-government-really-needs-to-do-to-improve-mentalhealth?fbclid=IwAR39XUZJJNad2q1ktAAxcmn1vUkuE8WyUtPaY1utA-T-hk2AwWqx5scoo5js> (дата звернення: 17.07.2023).

44. Poverty hits us hard – and not just in the pocket. URL: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2021/jan/24/poverty-hitsus-hard-and-not-just-in-the-pocket> (дата звернення: 17.07.2023).
45. Prince Harry and Meghan to step back as senior royals. URL: <https://www.bbc.com/news/uk-51040751> (дата звернення: 17.07.2023).
46. The Guardian view on women and Covid: failed by bosses and ministers. URL: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2021/jan/17/theguardian-view-on-women-and-covid-failed-by-bosses-and-ministers> (дата звернення: 17.07.2023).
47. The making of Thomas Tuchel: How injury, study and unorthodox methods forged Chelsea's new coach. URL: <https://www.telegraph.co.uk/football/0/thomas-tuchel-injury-studyunorthodox-methods-forged-chelsea-new-coach/> (дата звернення: 17.07.2023).
48. The monarchy will endure, but the impact on the Duke and Duchess's relationship with it cannot be reversed. URL: <https://www.telegraph.co.uk/opinion/2021/03/08/monarchy-will-endureimpact-duke-duchesss-relationship-cannot/> (дата звернення: 17.07.2023).
49. The Sleeper Hit of the Pandemic? A Three-Year-Old Romance Novel Inspired by Harry Styles. URL: <https://www.vogue.com/article/idea-ofyou-book> (дата звернення :17.07.2023).
50. This Covid wave has trapped healthcare workers in a nightmare. I see it 42 every day. Clayton Dalton. URL: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2021/jan/08/covid-wavehealthcare-workers> (дата звернення: 17.07.2023).
51. Tholl E. Die Fortsetzung der Altherrendämmerung (стаття). URL: <https://www.goethe.de/ins/ua/de/kul/dos/mus/21734704.html>.
52. Valdivia Bruch K. Eine neue Art der Selbstvermarktung (стаття). URL: <https://www.goethe.de/ins/ua/de/kul/mag/20741163.html>.
53. Venker T. Schwierige Zeiten und freie Sounds (стаття) URL: <https://www.goethe.de/ins/ua/de/kul/mag/21134737.html>.
54. Verfürth E. Die Närrische fünfte Jahreszeit (стаття) URL: <https://www.goethe.de/ins/ua/de/kul/mag/21159744.html>.
55. Vogel M. Die Wiederentdeckung des Fahrrads (стаття) URL: <https://www.goethe.de/ins/ua/de/kul/mag/20445819.html>.

56. Zeller J. Kohlendioxid Kompensation und alles gut? (статья) URL:
<https://www.goethe.de/ins/ua/de/kul/mag/21621622.html>.
57. Zeller J. Neue Trends aus der Ideeschmiede (статья) URL:
<https://www.goethe.de/ins/ua/de/kul/dos/sta/21135910.html>.
58. Zöhrer M. Du wirst, was du liest? (статья) URL:
<https://www.goethe.de/ins/ua/de/kul/mag/21621080.html>.
59. Zöhrer M. Oh, wie schön ist Digiland (статья) URL:
<https://www.goethe.de/ins/ua/de/kul/mag/21375337.html>